

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

TURİZM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN
RUSÇA ÖĞRENMEYE KARŞI TUTUMLARI
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Shadiyam GOZHALIMOVA

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Muharrem AVCI

KASTAMONU 2019

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TURİZM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN RUSÇA
ÖĞRENMEYE KARŞI TUTUMLARI**

Shadiyam GOZHALIMOVA

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Muharrem AVCI

Jüri Üyesi

Prof. Dr. Kutay OKTAY

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Cenk Murat KOÇOĞLU

KASTAMONU 2019

TEZ ONAYI

Shadiyam GOZHALIMOVA tarafından hazırlanan ‘‘**Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Rusça Öğrenmeye Karşı Tutumları**’’ adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde savunulmuş ve **oy birliği** ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı**’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Muharrem AVCI
Kastamonu Üniversitesi

Jüri Üyesi Prof. Dr. Kutay OKTAY
Kastamonu Üniversitesi

Jüri Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Cenk Murat KOÇOĞLU
Karabük Üniversitesi

25/01/2019

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Cevdet YAKUPOĞLU

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

Shadiyam GOZHALİMOVA

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇİNDEKİLER	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vii
TABLolar DİZİNİ	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	ix
KISALTMALAR DİZİNİ	x
GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
1.2. Araştırmanın Hipotezleri	4
1.3. Araştırmanın Kısıtları ve Varsayımları	4
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Turizmin Tanımı	6
2.2. Mesleki Eğitim ve Turizm Eğitimi	12
2.2.1. Mesleki Eğitim	13
2.2.2. Turizm Eğitimi	15
2.2.3. Türkiye’de Turizm Eğitimi	16
2.3. Dil, Ana Dil ve Yabancı Dil	19
2.4. Yabancı Dil Olarak Rusça	23
2.4.1. Rusça Öğreniminin Zorlukları.....	23
2.4.2. Türkiye’de Rusça Öğreniminin Tarihsel Süreci.....	26
2.4.3. Turizm Sektöründe Rus Dili Bilgisinin Yeri.....	29
2.5. EĞİTİMDE TUTUM.....	30
2.6. Tutum Oluşturucu Öğeler	32
2.6.1. Duygusal Öğeler	34
2.6.2. Bilişsel Öğeler.....	34
2.6.3. Davranışsal Öğeler	35
2.7. Tutumun Özellikleri.....	35
2.8. Tutumun Ölçülmesi	36

2.9.Yabancı Dil Öğrenmede Tutumun Rolü.....	38
3. YÖNTEM VE SAHA ARAŞTIRMASI	41
3.1. Araştırmanın Metodolojisi	41
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	41
SONUÇ ve ÖNERİLER	50
KAYNAKÇA	54
EKLER.....	62
Ek 1. Turizm Fakültesi öğrencilerinin Rusça Öğrenmeye karşı tutumları çalışması anket örneği.....	62
ÖZGEÇMİŞ	65

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

TURİZM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN RUSÇA ÖĞRENMEYE KARŞI TUTUMLARI

Shadiyam GOZHALIMOVA

Kastamonu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Muharrem AVCI

Turizm sektörü, gün geçtikçe gelişen ve ülkenin ekonomisine yüksek derecede katkı sağlayan bir aktivitedir. Bu sektörün sürdürülmesi ve ilerlemesi için yabancı dil bilgisinin oldukça gerekli olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Turizm eğitimi veren orta ve yükseköğretim kurumlarında yabancı dil seçenekleri her gün artmakta ve öğrenimi daha ağır basmaktadır. Bu dillerden biri de Rusça'dır. Eski Sovyet Birliğinin parçalanması sonrası da hâlâ 15 ülkede önemini yitirmeyen ve konuşulmakta olan Rusça, Türkiye Cumhuriyetine en çok turist gönderen Rusya Federasyonu'nun devlet dilidir. Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi de Rusça eğitimi vermektedir ve öğrenimine oldukça özen göstermektedir.

Bu çalışma kapsamında Turizm Fakültesi öğrencilerinin genel yabancı dil öğrenimine karşı tutumlarının araştırılması hedeflenmiştir. Bu bağlamdan yola çıkarak, tam hedef noktası Rusça olarak belirlenmiştir. Çalışma; Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencilerinin Rusça öğrenmeye karşı bilişsel, duyuşsal ve davranışsal tutumlarını ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Ayrıca, bu çalışmada katılımcıların cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf ve haftalık Rusça öğrenmeye ayırdıkları süre gibi demografik bilgilerinin de araştırılması amaçlanmıştır. Bu araştırmanın bilgileri, nicel araştırma yöntemlerinden anket uygulaması tekniği ile elde edilmiştir. Çalışmanın örneklemini ise, Turizm Fakültesinde eğitim alan Turizm ve Otel İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği bölümlerinden toplam 308 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırmanın sonucunda ise Turizm Fakültesi öğrencilerinin Rusça ve yabancı dil öğrenmeye karşı tutumlarının oldukça olumlu görüldüğü ortaya çıkmıştır. Bu çalışmadan çıkan bir diğer sonuç ise, katılımcıların dil öğrenirken en çok istedikleri

ve kendilerini en çok motive ettiren sebebin Rusça'yı çok iyi derecede konuşabilmek olduğu anlaşılmıştır.

Verilerin analizi için Faktör Analizi kullanılmıştır. Verilerin analizi %95 güven düzeyi ile çalışılmıştır. Tüm bu istatistiksel işlemler SPSS v22.0 programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm Sektörü, Yabancı Dil, Rusça, Tutum, Anket, Çalışma, Turizm Fakültesi.

2019, ...Sayfa

Bilim Kodu : ....

ABSTRACT

MSc. Thesis

ATTITUDES OF STUDENTS OF TOURISM FACULTY TOWARDS LEARNING RUSSIAN

Shadiyam GOZHALIMOVA

Kastamonu University

Institute of Social Sciences

Department of Tourism Management

Supervisor: Dr. Phd. Muharrem AVCI

Tourism is an activity which developing day by day and contributes to the economy of the country. It is an inevitable fact that knowledge of foreign languages is quite necessary for the continuation and progress of this sector. Foreign language options are increasing day by day in the middle and high schools that provide tourism education. Russian language is one of them. Russian is still protecting its important and being spoken in 15 countries even after the disintegration of the former Soviet Union and it is the state language of Russian Federation which sends the most tourists to the Republic of Turkey. The Faculty of Tourism of Kastamonu University also gives Russian education and pays attention to its education.

This study researches Tourism Faculty students' attitudes towards learning Russian in terms of cognitive, affective, and behavioral components. It is also aimed to investigate demographic information such as gender, age, department, class, and students' weekly spending time on learning Russian language. This study was conducted by questionnaire. A total of 308 students from Kastamonu University Faculty of Tourism participated to the questionnaire.

As a result of the research, it was revealed that the attitudes of the students of Tourism Faculty towards learning Russian and foreign language were quite positive.

Another result of this study was that participants wanted to speak Russian very well and the reason which motivated them was to speak Russian fluently. The Factor Analysys were used for the analyses of the data. Data were analyzed with 95% confidence level. All these procedures were implemented with the SPSS v22.0.

Key Words: Learning Russian, Attitudes, Questionnaire, Study, Faculty of Tourism.

2019, ... Pages

Science Code

ÖNSÖZ

“Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Rusça Öğrenmeye Karşı Tutumları” adlı tez çalışmam sonucunda, ilk olarak, bu araştırmam sırasında ilmi ve insani bilgi ve deneyimini esirgemeyen, sürekli destek ve rehberliğini gördüğüm, danışman hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Muharrem AVCI’ya minnetlerimi sunarım.

Tez çalışmamın başından beri değerli zamanlarımı, bilgi ve emeklerini benimle paylaşan, destekleyen, bana hep yol gösteren ve inanan Sayın Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin PAMUKÇU hocama teşekkürü borç bilirim.

Yüksek Lisans eğitimim boyunca bilgilerinden yararlandığım, kendilerinden ders alma fırsatı bulduğum, başta Turizm Fakültesi Dekanım Sn. Prof. Dr. Saim ATEŞ hocam olmak üzere, değerli hocalarım Sn. Prof. Dr. Kutay OKTAY’a, Sn. Dr. Öğr. Üyesi Aydoğan AYDOĞDU’ya, Sn. Doç. Dr. Canan TANRISEVER YİĞİT’e, Sn. Dr. Öğr. Üyesi İrfan MISIRLI’ya, ayrıca, anket uygulamamda sabırla desteklerini esirgemeyen Sn. Arş. Gör. Dilara Eylül KOÇ’a, Sn. İlkey BEKTAŞ’a ve Turizm Fakültesinin değerli öğrencilerine teşekkür ederim.

Bana bu çalışmamı tamamlama gücü ve yeteneği veren Rabbim Allah’a sonsuz şükür eder; bana ve yeteneğime güvenip, beni buralara yollayan ve hep destekleyen, eğitim almam için tüm imkanları sağlayan, canımdan öte sevdiğim annem-babam ve kardeşlerime içten teşekkürlerimi sunarım.

Dünyanın her bir yanından gelen misafir öğrencilere sıcak yuva olan, yabancılık çektirmeyen, bize Türk kardeşliğini, Müslüman kardeşliğini daha iyi gösteren, Sayın rektör hocamız Seyit AYDIN başta olmak üzere tüm Kastamonu Üniversitesi ekibine, Kastamonu ili halkına ve tüm Türkiye Cumhuriyetine çok minnettarım.

Ayrıca, bu çalışmam sırasında sabırla bana yardım ve desteklerini sunan, Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencisi Dilber DÖNMEZ’e; Yüksek Lisans eğitimim boyunca fikir alış verişini yaptığım, yardım ve desteklerini esirgemeyen değerli arkadaşım Tansu GEYİKLİOĞLU ve ailesine; KAYA ve BİDAK ailelerine; kendi evimiz gibi sıcak ve candan olan barınmakta olduğum TDV Kastamonu kız öğrenci yurduna ve değerli yurt yöneticileri ve çalışan ablalarım; her türlü maddi ve manevi desteklerinden dolayı “Satuk Buğra Han İlim ve Medeniyet Vakfı’na” ve ayrıca, dualarıyla her zaman desteklerini hissettiren Kastamonu Üniversitesinde eğitim görmekte olan tüm Doğu Türkistanlı mazlum Uygur kardeşlerime şükranlarımı sunarım.

Shadiyam GOZHALIMOVA

Kastamonu, Ocak, 2019

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1: Dünya Turizm Örgütü'nün 2020 Yılı Turizm Geliri Tahmini	8
Tablo 2: Demografik Bulgulara Yönelik Frekans Analizi (N=308)	42
Tablo 3: Ders Dışında Haftalık Rusça Öğrenmeye Ayrılan Süreye İlişkin Frekans Analizi (N=308).....	43
Tablo 4: Güvenilirlik Analizi	44
Tablo 5: Rusça Öğrenmeye Karşı Tutum Ölçeği	44
Tablo 6: Normallik Testi.....	45
Tablo 7: Normallik Testi.....	46
Tablo 8: Normallik Testi.....	46
Tablo 9: Normallik Testi.....	46
Tablo 10: Normallik Testi.....	47
Tablo 11: Tutum Ölçeğinin Ders Dışında Rusça Öğrenmeye Ayrılan Süre, Cinsiyet Ve Bölüm Değişkenine Göre Karşılaştırılması (T-Testi)	47
Tablo 12: Tutum Ölçeğinin Yaş Ve Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması (Tek Yönlü Anova Testi)	48

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 1. Turizm Türleri.....	11
Şekil 2. Mesleki Turizm Eğitimi Piramidi.....	18
Şekil 3. Cac Modeli.....	32
Şekil 4. Üçlü Tutum Yapısı Modeli	33

KISALTMALAR DİZİNİ

T.C. KTB	:Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı
İSTKA	:İstanbul Kalkınma Ajansı
KUTO	:Kuşadası Ticaret Odası
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
TİOYO	:Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulların
MYO	:Meslek yüksekokulu
RF	:Rusya Federasyonu
KDV	:Katma Değer Vergisi
ATOR	:Rusya Tur Operatörleri Birliği
AB	: Avrupa Birliği
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
YL	: Yüksek Lisans
Vb.	: ve başka

GİRİŞ

Turizm, dünyada en hızlı gelişen sektörlerden biridir. Birçok gelişmeye devam eden ülkelerdeki gibi Türkiye’de de turizm, ekonominin ana güçlerinden birini oluşturmakta; istihdamın oluşması ve döviz girişinin sağlanması; yabancı sermaye yatırımlarının çekilmesi konusunda, tabii çekim, tarihi ve arkeolojik alanları, gelişen kültürel yapısıyla, en önemli sektörlerden biri olduğunu ispatlamaktadır.

Turizm Bakanlığının açıkladığı verilere göre, 2017 yılında Rusya, Türkiye’ye en çok ziyaretçi gönderen ülke sıralamasında % 14.55 pay ve 4.72 milyon turist sayısı ile birinci sırada yer almıştır (T.C. KTB). Turizmin ülke ekonomilerine yaptığı katkılar her gün artarak devam etmektedir. Bir hizmet sektörü olan Turizm Endüstrisi’nde de rekabet arttıkça buna doğru orantılı olarak nitelikli insan gücüne olan gereksinim ve bağlılık artmıştır. Günümüz turizm anlayışının getirdiği kaliteli hizmet beklentisinin karşılanabilmesi turist ve turistlere hizmet veren çalışanlarla, hizmet alan turistlerin arasındaki ilişkilerin sağlıklı olabilmesi bağlıdır. Bunun için de turistlere hizmet eden çalışanlara iş eğitimi en iyi şekilde verilmesi gerekmektedir (Christou 1999: 683; Timur,1992: 47). Nitelikli çalışan profiline oluşturulması ise ülkelerin sunmuş olduğu turizm eğitimi ve öğretiminin nitelikli olmasına bağlıdır.

Çalışan personele yatırım yapılmadığı sürece, işletmelerin fiziki ya da teknolojik yapılarının en iyi şekilde olması ekonomik getirilerin artırılması ya da müşteri memnuniyetinin geliştirilmesinde tek başına bir şey ifade etmemektedir (Özgen ve Taner, 1993: 59; Seymen, 2002: 17).

Turizm sektörünün yürütülmesinde en önemli unsurlarından biri yabancı dil bilgisidir. Türkiye’ye en çok tursit gönderen ülke Rusya olduğuna göre, Rus dili de gün geçtikçe Turizm sektöründe önemli yer edinmektedir. Turizm eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında Rus dili öğretimi ağır bastığı bir gerçektir. Daha etkili bir yabancı dil öğretimi için, öğrencilerin ilgi ve beklentilerinin önemi son zamanlarda oldukça farkedilmektedir. Yabancı dil öğrenme bağlamında, motivasyon, tutum, kaygı, başarı, yetenek, zeka, yaş, kişilik gibi öğrenme sürecini etkileyen çeşitli faktörler vardır. Yabancı dil eğitim programında özellikle öğrenci tutumunun incelenmesi bu sürecin önemli bir ögesidir.

Anlatılanlar ve sunulan görüşler doğrultusunda bu çalışma turizm eğitimi almakta olan lisans öğrencilerinin Rusça öğrenmeye ilişkin tutumlarını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır.

Bu amaç doğrultusunda araştırmada ilk olarak kapsamlı literatür taraması yapılmıştır. Buradan elde edilen bilgiler ışığında araştırma amacını gerçekleştirecek uygun bir ölçek bulunmuş ve veriler anket tekniği ile toplanmıştır. Araştırma verilerinin anket tekniğiyle toplanması araştırmayı yapanın, bilgiye en hızlı ve ekonomik olarak sağlamanın yanı sıra daha büyük örneklem grubuna ulaşmayı kolaylaştırması gibi özelliklerinden dolayı tercih edilmiştir (Balcı, 2001: 179; Baş, 2001: 11).

Bu çalışmada kullanılmakta olan anket 3 ana bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde öğrencilerin Rusça öğrenmeye karşı davranışsal tutumlarını ölçen maddeler yer almaktadır. İkinci bölümde ise turizm eğitimi almakta olan lisans öğrencilerinin Rusça öğrenmeye karşı tutumlarının bilişsel yönünü ortaya çıkaran maddelere yer verilirken anketin son bölümünde öğrencilerin Rusça öğrenmeye karşı duygusal tutumları ve demografik bilgilerine ilişkin sorular yer almaktadır.

Caner TOKUÇ'un 2014 yılında yapmış olduğu Non- Compulsory Preparatory Students' Attitudes Towards Learning English (İsteğe Bağlı Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin İngilizce Öğrenmeye Karşı Tutumları) adlı Yüksek Lisans tezi anket ölçeğinden yararlanılmıştır. Öğrencilerin Rusça öğrenmeye karşı tutumlarını ve kariyer yapma arzularını ortaya koymaya yönelik ifadeler beşli likert tipi ölçeğe göre (1=kesinlikle katılmıyorum ve 5= kesinlikle katılıyorum) hazırlanmıştır.

Anketin son bölümünde ise öğrencilerin demografik bilgilere ilişkin; yaş, cinsiyet, kaçınıcı sınıfta eğitim gördüğü, eğitim görmekte olduğu bölümü ve ders dışında Rusça öğrenmeye ne kadar süre ayırdığı gibi sorular yer almaktadır.

Bu çalışmanın birinci bölümü giriş kısmından oluşmaktadır. Bu bölüm içerisinde çalışmanın ana hatları yani çalışmanın amacı önemi kısıtları açıklanmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise turizm kavramı, eğitim kavramı, turizm eğitimi, mesleki eğitim ve Türkiye'de Turizm Eğitimi'nin genel yapısı, Dil ve öğrenimi, tutum gibi konular açıklanmaya çalışılmıştır.

Yapılan bu çalışmanın üçüncü bölümünde ise araştırmanın yönetimi derinlemesine açıklanmıştır. Kullanılan araç ve nasıl bir yol izlendiği ayrıntılı bir biçimde

açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde de bulgular başlığına yer verilmiştir. Bu bölümde katılımcıların vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen bulgulara yer almaktadır.

Çalışmanın son bölümünde sonuç ve öneriler yer verilmiştir. Burada ankete verilen cevaplara dair çıkan sonuçların değerlendirilmesi ve getirilen önerilere değinilmiştir.

1.1.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışma, Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencilerinin Rusça derslerindeki davranışsal, bilişsel ve duygusal yönleri ile ilgili tutumlarını araştırmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın bir diğer amacı ise, öğrencilerin Rusçaya ve yabancı dil olarak Rusça öğrenmeye karşı tutum ve motivasyonlarını görmek ve cinsiyet, yaş ve eğitim türü gibi farklı değişkenler arasında istatistiksel olarak fark olup olmadığını belirleyen demografik faktörleri analiz etmektir.

Türkiye ve Dünya genelinde farklı yaş, sınıf, bölüm veya gruplara ait öğrencilerin yabancı dil öğrenmeye karşı tutumlarına ilişkin birtakım araştırmalar yapılmıştır. Genel olarak yabancı dil öğrenmeye karşı tutumun cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Farklı yabancı dillerin ve onlara karşı tutumların araştırılmasıyla beraber, yabancı dil öğrenimi ve motivasyon ilişkisi, yabancı dil ve tutum ilişkisi gibi araştırmalar da çok sayıdadır. Bir de Rusça öğreniminin zorlukları ve Türk öğrencilerinin Rusça öğreniminde karşılaştıkları zorluklar başlıkları altında da araştırmalar bulunmaktadır. Fakat, dünya genelinde Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Rusça Öğrenmeye Karşı Tutumları adındaki çalışma alanında ilk ve tektir.

Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesinde yapılan bu araştırma, nicel araştırma yöntemi ile yapılmıştır. Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm ve Otel İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği bölümlerinden toplam 308 öğrenciye anket formu dağıtılarak verileri analiz edilmiştir. En son elde edilen verilere istatistiksel yöntemlerle frekans analizi, faktör ve güvenilirlik analizi, karşılaştırmalı testler ve diğer analizler yapılmıştır. Verilerin analizi %95 güven düzeyi ile çalışılmıştır.

Öğrenmeye yönelik olumlu tutumlar, öğrencilerin dili kolayca öğrenmelerine yardımcı olabilir. Bu araştırmanın Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi ve tüm Turizm eğitimi veren kurumlarda Rusça eğitimi için daha etkili bir dil eğitimi programının oluşturulmasına katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

1.2.Araştırmanın Hipotezleri

Bu çalışmada, Turizm Fakültesinde daha verimli ve başarılı bir şekilde genel yabancı dil eğitimi verilmesi için yenilikler ve öneriler sunulmasına odaklanılmaktadır. Bu kapsamda, öğrencilerin istek ve tutumlarının ne düzeyde olduğu analiz edilmektedir. Ayrıca, katılımcıların demografik ve kişisel özelliklerine göre dil öğrenmeye karşı tutumlarının farklılık gösterip göstermediği ve de tutumun duygusal, bilişsel veya davranışsal yönlerine göre de farklılık görülüp görülmediği incelenmektedir. Dolayısıyla bu amaçlar doğrultusunda hipotezler şu şekildedir:

H₁: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Rusça derslerine yönelik tutumları ölçeği arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₂: Öğrencilerin yaşlarına göre Rusça derslerine yönelik tutumları ölçeği arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₃: Öğrencilerin bölümlerine göre Rusça derslerine yönelik tutumları ölçeği arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₄: Öğrencilerin sınıflarına göre Rusça derslerine yönelik tutumları ölçeği arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₅: Öğrencilerin ders dışında Rusça öğrenmeye ayırdıkları süreye göre Rusça derslerine yönelik tutumları ölçeği arasında anlamlı bir farklılık vardır.

1.3. Araştırmanın Kısıtları ve Varsayımları

Her çalışmada olduğu gibi, bu çalışmanın da bazı kısıtları mevcuttur. Bu kısıtlar şu şekildedir:

- Bu araştırma, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesinde öğrenim gören 308 öğrenciyle sınırlıdır.
- Bu araştırma, cinsiyet, fakülte ve bölüm değişkenleri ile sınırlıdır.
- Bu araştırma, öğrencilerin Rusça dersine yönelik tutumlarını belirlemek için araştırmacı tarafından yapılan Anket uygulanmasıyla ve bu anket analizinden elde edilen veri ve sonuçlar ile sınırlıdır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Turizmin Tanımı

Çalışmanın bu bölümünde, turizmin tanımı, kısaca tarihçesi ve turizm türlerinden bahsedilmiştir, ayrıca, uluslararası ve Türkiye turizminin günümüzdeki durumuna ve gelecek için yapılmış öngörülere de değinilmiştir. Turizm eğitimi, Türkiye’de turizm eğitimi ve yabancı dil kavramları yakından tanıtılmıştır ve Rusça’nın yabancı dil olarak öğrenimi ve zorlukları incelenmiştir.

İnsanoğlu, kendi yaşam bölgesinden zaman-zaman ayrılarak, farklı ülkelere yahut bölgelere giderek, o yerlerde çeşitli faaliyetlerde bulunarak psikolojik, toplumsal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamaktadır. İktisadi anlamda geniş etkiler sağlayan Turizm adlı bu aktivite, çağdaş yaşam için önemli ve özel bir unsurdur (Uçkun, 2004: 28).

Tüm insanlık tarihi boyunca farklı sosyal ve ekonomik sınıflardan insanlar farklı nedenlerle turizm hareketlerine katılmışlardır (Akoğlan Kozak, Evren ve Çakır, 2013:19).

Turizm kelimesi, Latince “tornus” dan gelmekte ve insanların belli bir güzergah etrafında dönme hareketini ifade etmektedir. Buradan da İngilizce, Fransızca ve Almanca gibi önem taşıyan dünya dillerine “tour” şeklinde geçmiştir. İnsanların dairesel hareket içerisinde bazı gezip görmeye değer yerleri, iş veya eğlence amacıyla seyahat edip geri dönmelerini ifade etmektedir (Ağaoğlu, 1991:24).

Turizm veya seyahat tarihinin insanlık tarihi kadar eski olduğunu söylersek yanlış bir fikre varmış olmayız. MÖ. 3000 yıllarında Mısır, ünlü piramitleri ve tapınaklarıyla seyahatseverlerin yoğun ilgisini çeken bir ülke olmuştur. Kadim Mısır’da ve Babil Krallığında seyahatçiler için ulaşım güvenlikleri sağlanmış, konaklama ve dinlenme amacıyla konaklar ve bahçeler inşa edilmiştir. Lahut kitaplarda bu dönemlerdeki tacirler, seyyahlar ve kervanlar hakkında çeşitli bilgiler bulunmaktadır. MÖ. 700 yıllarında Eski Yunan’da olimpiyat oyunları başlamıştır. Bu olay dünya turizm tarihi içerisinde önemli bir vakadır. İşbu oyunlara katılmak ve izlemek için yapılan ilk seyahatler spor turizminin başlangıcı sayılabilir. MÖ. 334 yılında Anadolu’da Efes Demokratik Şehir Devleti’nin kurulduğu andan itibaren yoğun bir ilgi çekmiş ve tek

bir mevsimde 700.000 seyahatçi tarafından ziyaret edildiği bilinmektedir (Mustafazade, 2015: 5).

Çağdaş turizme benzer seyahatler 17. asırda Avrupa’da yurtiçi ve komşu ülkeler arasında büyük şehirleri, tarihi yerleri ziyaret etme ve bunlar hakkında bilgi sahibi olma niyetiyle yapılmıştır. 1627 yılında “Yabancılara Seyahat Rehberi” adlı kitabı Fransız bir papaz tarafından yayınlanmıştır. 16. ve 17. asırlarda ziyaret edilen kültürel merkezler ve büyük turizm şehirleri arasına İstanbul’u da katmalıyız. Çağın oldukça görkemli bir mimariye ve büyük, kozmopolit bir kültüre sahip sayılı kentlerinden olan, zaten coğrafi konumu itibari ile de doğal güzelliğe sahip diyar İstanbul’a ziyaretçiler, Yunanistan, Suriye başta olmak üzere İtalya, Kafkas ülkeleri ve İskandinavya gibi ülkelerden gelmişlerdir. “Boş zaman” kavramının daha gelişmediği bu dönemlerde gezilere, işsiz genç, zengin ve genç aristokratlar katılabiliştir. Belli bir süre içeren, Londra’dan Roma’ya kadar tüm Avrupa kıtası boyunca devam eden, 1670 yılından itibaren başlatılan Grand Tour’lar ile yolculuklar, durumu iyi olan kişilerin eğitim ve eğlence amaçlı yapılan yolculuklar olmuştur. O zamanlarda varlıklı İngiliz gençleri arasında bilgi ve deneyimlerini arttırmak ve eğitimlerini tamamlamak için büyük turlara katılmak bir “moda” gibiydi. Grand Tour’lar birçok yerin turistik olarak gelişmesine sebep olmuştur (Sezer, 2010: 4).

Bu güne kadar medeniyetlerin gelişmesi, toplumların zenginleşmesi, işleri yoğun olan insanların tatil yapma gereksinimi, ulaşım araçlarının çeşitlenmesi ve gün geçtikçe çoğalması, insanların boş zamanlarının zamanla artış göstermesi, teknolojik gelişme ile dünyanın çeşitli coğrafyalardaki doğal ve tarihi değerlerin, güzelliklerin tanıtılması sonucu turizm sektörü hızla gelişme göstermiştir. 20.yüzyıla geldiklerinde turizm sektörü ülkelerin ekonomik ve sosyokültürel açıdan gelişmelerine en büyük katkıyı sağlayabilmiştir. (Karataş ve Babür, 2013: 16).

Turizm sektörü, dünyada en hızlı gelişen, dünya gayrisafi hasılatının önemli bölümünü oluşturan, iktisadi ve içtimai yönden dünyaca büyük önem taşıyan sektörlerin biridir. Kişisel gelirlerin harcanabilir kısmından turizm hareketine ayrılan hisselerin artması, iletişim teknolojisi ve ulaşımdaki hızlı ilerlemeler, insanların bugüne kadar gidip göremedikleri ve meraklı oldukları yerlere seyahat etme meyillerini arttırmıştır. Gün geçtikçe, dünya turizm hareketlerine katılan turistlerin sayıları ve harcamaları artarak büyümektedir. Turizm sektörü, bir ülke politikası olarak ele alınmaktadır. Ayrıca,

turizm master politikaları ve planları oluşturulup uygulanmaktadır (Akıncı ve Yüzbaşıoğlu, 2015: 46).

Turizm talebi, maddi anlamda varlıklı ve boş zaman sahibi kişilerin, yaptıkları seyahat ve konaklama sırasında turistik üründen belli bir piyasada, belli bir fiyata veyahut bedelsiz olarak hesaplı ya da hesapsız satın almaya karar verdikleri miktardır (Çeken, Ateşoğlu, Dalgın ve Karadağ, 2008: 73).

Günümüzde turizm, insanlararası ve uluslararası ilişkilerde olumlu etki yaratma, barışı sağlama, dış ticaret dengesini iyileştirme, istihdam ve bölgesel iyileşmeyi sağlama gibi katkıları sebepli gelişen ve gelişmekte olan ülkeler için vazgeçilmez bir element haline gelmiştir (Çeken, Dalgın ve Karadağ, 2009: 25).

Dünyada seyahatçi alışverişi yapan ülkeler arasındaki turizm hareketleri, turizmin uluslararası nitelik kazandığı 20.yüzyılın başından 1980'lere kadar:

- Gelişmişten gelişmekte olan ülkelere
- ABD'den AB'ne
- Kuzey ve Batı Avrupa'dan Akdeniz Havzası'na
- Sanayi nahiyelerinden kıyılara doğru olarak dört akışta yoğunlaşmış ve “tek yön/tek taraflı gidiş” hakimliğini uzun yıllar korumuştur. Kuşkusuz ki bu akışlar 1980'lerden sonra da devam etmiş ve onlara yeni akışlar da eklenmiştir (Baykal, 2015: 63).

Dünya Turizm Örgütü'nün “Turizm 2020 Yılı Vizyonu” adlı çalışmasında, 2020 yılında dünya genelindeki turist sayısının 1,5 milyar kişi, toplam turizm gelirlerinin ise 2 trilyon ABD Doları olacağı tahmin edilmektedir (Baykal, 2012: 64).

Tablo 1: Dünya Turizm Örgütü'nün 2020 yılı turizm geliri tahmini

Ülkeler	2020 (Milyon)
Afrika	77
Amerika	282
Doğu Asya ve pasifik	397
Avrupa	717
Orta Doğu	69
Güney Asya	19

Kaynak: Baykal, 2012: 65.

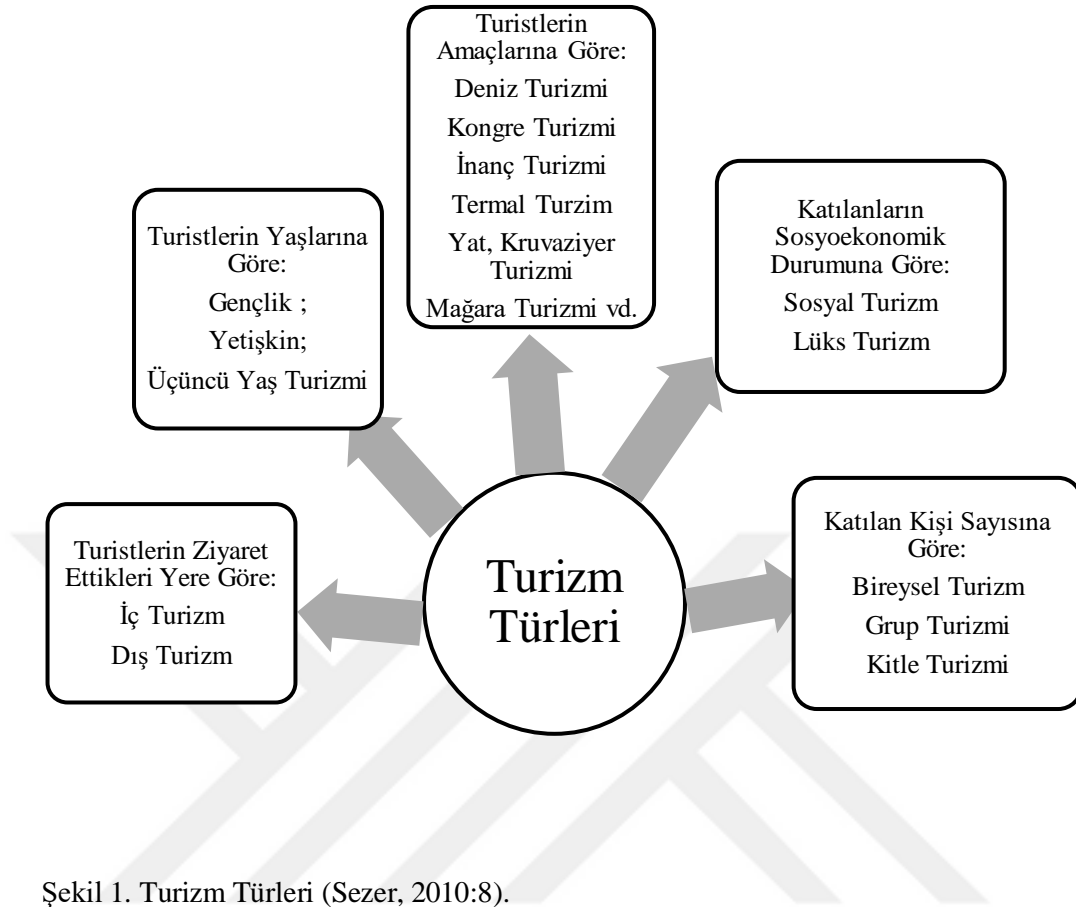
Tahminlere göre (Tablo 1), 2020 yılında ülkeler arası turizm pazarlamasından toplam % 49,2'sini Çin Halk Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri, Japonya, Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Kanada, Hollanda ve RF'nun oluşturacağı ve 715 milyon üzeri turist sayısı ile yine Avrupa bölgesinin en çok turist ağırlayan bölge olmayı aynı bu şekilde devam ettireceği, ancak dünya turizm payından 1995'li yıllarda ortalama % 60 pay alan Avrupa, % 46 paya düşeceği de öngörülmektedir. Tüm bölgelerin uluslararası turizm alışverişinden kazandığı paylar bakımından Avrupa bölgesinin, en çok turist ağırlayan bölge olarak devam etmesiyle beraber büyüme averajının % 3,1 olarak Dünya ortalamasında yer alacağı ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin de bulunduğu Doğu Asya bölgesinin ise yıllık yaklaşık % 7 büyüme oranı ile pazar payını % 27'ye çıkartarak, % 18 pay ile kalacak olan ABD'nin bile önünde yer alacağı, 2020 yılında Orta Doğu ülkeleri Pazar payının % 4, Güney Asya bölgesinin % 1, Afrika pazar payının ise % 5 olacağı tahmin edilmektedir. Gelecek dönemlerde uzak ülkelere gelecek turistlerin artış göstermesi turizm gelişiminin önem taşıyan özelliklerinden biridir. Örneğin, uzaklardan gelecek olan seyahatçiler paylarının Batı ülkelerinde % 12' den % 15'e kadar, Güney Asya'da % 76'dan % 86'ya, Orta Doğu'da % 58'den % 63'e, ABD'de % 23'ten % 38'e kadar yükseleceği ve ilk defa turizm hareketine katılacak olan yoğun kitlelerin ilk başta yakın yerleri tercih edeceği, dolayısıyla, bölgeler içi turistlerin payının Doğu Asya- Pasifik'te % 79'dan % 83'e, Afrika'da % 58'den % 64'e ulaşacağı tahmin edilmektedir (Baykal, 2012: 65).

Türkiye, zaten coğrafi konumu itibari ile Asya, Avrupa ve Afrika gibi kadim dünya kıtaları arasında tabii bir köprüdür. Dolayısıyla, tarihin ilk devirlerinden beri kıtalar arası ilişkileri genellikle Anadolu toprakları üzerinden olmuştur. Göçler, savaşlar, istilalar, ticaret ve haber alışverişi için Anadolu toprakları sürekli kullanılmış ve birçok uygarlığın beşiği olmuştur. İşte bu uygarlıkların birleşimi, şimdiki Anadolu kültürünün temelini oluşturmuştur (Çımat ve Bahar, 2003: 2).

Türkiye'de ilk çağdaş turizm aktivitesi 1863 yıllarında Sergi-i Umumi-i Osmanî adında bir sergi açılışı nedeniyle Avusturya'dan başlayarak her çeşit ülkelere seyahatseverlerin gelmesiyle yapılmıştır. Ancak, Türkiye'nin turizm alanında

gelişmesi, Bakanlık katında 1957 yılında ele alınması ile başlamıştır. Fakat, Türkiye Cumhuriyeti turizm alanında yakın yıllara kadar uluslararası seviyede önemli bir yere sahip olamamıştır. 1990 yılında ülkemizdeki yabancı turist sayısı 5 milyonu geçmiş, 1997 yılında ise 10 milyona yaklaşmış ve dünya genelinde en çok turist ve turizm geliri kazanan 20 ülke sıralamasına girmiştir. TC turizm sanayisi yaklaşık 1990 yıllarından sonra hızlı bir ilerleme şeklinde olmuştur. Bu sürecin başında birer tarım merkezi olan Muğla ve Antalya artık dünyanın birkaç önemli hedef merkezleri arasında yer almıştır. Bir de, bu dönemden sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin artık dışarıya açık liberal politikalarla yönetilmeye başlaması, TL'nin konvertibilitesi, yurda giriş-çıkış işlemlerinin azaltılması, Türkiye'nin ticaret başta olmak üzere uluslararası alanda gittikçe önem taşımaya başlaması, 1982 yılında 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun çıkması, 1618 sayılı Seyahat Acentaları Birliği ve Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği gibi yasal düzenlemelerin bu toplu durumun içerisinde olması gibi inkişaflar nedeniyle turizm sanayisinin gelişmesi bu dönemde hızlanmaya başlamıştır (İSTKA, 2012: 18).

Çağımızda, turizm dalı oldukça gelişmiş bir sektör olarak farklı türlere ayrılmaktadır. Birde bu turizm türleri zamanla değişmekte ve aralarına yeni turizm türleri eklenmektedir. Her bir turizm türü farklı ülkeler ve bölgeler için önem arz etmektedir ve zamanla bazı turizm türlerinin önemi ve payı artarken bazı turizm türlerinininki de azalmaktadır. Turizm türleri, turizm hareketine katılan kişi skoruna, onların yaşlarına, amaçlarına, sosyo-ekonomik durumlarına ve ziyaret edilen yere göre sınıflandırılabilir. Şekil 1'de turizm türleri gösterilmiştir (Sezer, 2010:8).

Şekil 1. Turizm Türleri (Sezer, 2010:8).

Ziyaret edilen yere göre Turizm:

- İç Turizm, bir devletin vatandaşlarının kendi ülkelerinin sınırlarını geçmeden, ülke içinde ziyaret amaçlı yapmış oldukları gezi ve konaklamalar ve bunların karşılanması üzere sağlanan hizmetler birikimidir. Bu turizm türü pasaport, vize, yabancı dil bilgisi ve döviz işlemleri gerektirmemektedir; bu nedenle de ekonomiye herhangi bir ekstra artış gösteren etkisi yoktur (Ekber ve Mirzaeva, 2017: 2).
- Dış Turizm: bir ülkenin vatandaşlarının farklı ülkelere çıkarak turistik faaliyette bulunma eylemidir.

Turistlerin iktisadi ve içtimai düzeylerine göre turizm türleri

- Sosyal Turizm: kazancı az olan kişilerin turizme katılması sonrası oluşan tüm kavram ve olaylar, iyi belirlenmiş sosyal kurallardan oluşmaktadır;
- Lüks Turizm: çok yüksek gelir düzeyine sahip insanların lüks tüketime yönelik katıldığı turizm türünün adıdır (Kızılırmak ve Mugan Ertuğral, 2012:36).

Seyahat Amaçlarına Göre Turizm Türleri:

- Deniz Turizmi: büyük seyahat gemisi turizmi, yat ve yat limanı işletmeciliği, günübirlik tekne turları, eğlence ve diğer amaçları kapsayan su üstü ve su altı aktiviteleri ve dalış gibi sporlarından oluşan ve doğrudan denizalanı içerisinde gerçekleşen faaliyetler bütünüdür (İncekara, Dördüncü ve Özer, 2015:2).
- Kongre Turizmi: aynı veya farklı dallarda çalışan insanların kısa, sınırlandırılmış ve belli bir program içerisinde öz meslekleri yada net bir bilimsel alanda bilgi alışverişinde bulunmak amacıyla sürekli olarak hayatlarını sürdürdüğü yerler dışına yaptıkları seyahat ve konaklamalardan dolayı ortaya çıkan olaylar ve ilişkiler bütünüdür (KUTO: 6).
- İnanç Turizmi: bireylerin yaşadıkları, devamlı olarak ikamet ettikleri, hizmette buldukları yerler dışına, dini inançlarını arttırmak, inanç çekim merkezlerini ziyaret etme amacıyla yaptıkları gezilerin turizm olgusu içerisinde değerlendirilmesidir (Olcaç ve Albuz, 2016:1).
- Termal Turizm veya kaplıca turizmi: mineralize termal su banyosu, içme, soluk alma, çamur banyosu gibi çeşitli yöntemlerin yanı sıra, iklim kürü, fizik tedavi, rehabilitasyon, egzersiz, psikoterapi, sağlıklı beslenme gibi destek tedavilerini de kapsayan turizm hareketidir (Edinsel ve Adıgüzel, 2014: 173).
- Yat, Kruvaziyer Turizmi: deniz turizmi kategorisinde yer alan, liman ziyaretleri veya limana yakın yerlerde ziyaret ve alışverişlerden oluşan aktiviteleri kapsayan bir turizm türüdür (Deniz, 2017: 1).
- Üçüncü Yaş Turizmi: 50 yaş ve üzeri insanların ikamet ettikleri, çalıştıkları, kısacası yaşamlarını sürdürdükleri yerlerin dışına yapmış oldukları seyahat ve o sırada genellikle turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek geçici, belli süreli konaklamalarından kaynaklanan ilişkiler bütünüdür (Yıldırım, 1997: 77).

2.2. Mesleki Eğitim ve Turizm Eğitimi

Eğitim, daha önce belirlenmiş amaçlara yönelik insan davranışlarında belli inkişaf sağlamak için kullanılan planlı etkilere verilen bir adıdır. Eğitim, tüm ulusların gelişmesinde oldukça önemli faktörler arasında büyük önem taşıyan bir etkidir.

Sebebi eğitim, aracısız bir şekilde insanlar üzerine yapılmış bir mevduattır (İnce, 1998:14).

Turizm sektörünün sürdürülmesinin temel taşı eğitimidir. Sektörel özelliklerinden dolayı ekonomik açıdan verimli olması için yapılacak iş ve hizmetlerin, teknik turizm bilgisi, görgüsü ve deneyimi taşıyan elemanlar tarafından görülmesi gerekmektedir (Timur, 1978:16).

Turizm eğitimi, kendi başına bir kavram değildir ve mesleki eğitimin bir bölümünü oluşturur. O sebeple, turizm eğitimi tanımına başlamadan önce eğitim ve mesleki eğitim kavramlarının tanımlanması doğru olacaktır.

2.2.1. Mesleki Eğitim

Mesleki eğitim, kişinin yaşam sürecince yapacağı mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve tecrübe yeteneklerini kazandırarak o kişiyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve şahsi olarak yetiştirme süreci olarak tanımlanabilir (Alkan, Doğan ve Sezgin, 2001: 3).

Birey, meslek ve eğitim sürecinde oluşmuş üç boyutlu bir bütüne de mesleki eğitim denir. Mesleki eğitim ayrıca, sosyal dünyada yaşamını devam ettiren birey için gerekli ihtiyaçları karşılamak için belirli bir meslek alanında bilgi, beceri, pratik kazandıran ve bireyin yeteneğini daha da geliştiren bir eğitim süreci olarak da tanımlanır (Alkan ve Doğan, 1994: 30).

Avrupa ülkelerinde bu eğitim türünün, bilgi toplama ve öğrenimlerin geliştirilmesinde ihtiyaç duyulan iktisadi, emek piyasası, sosyal ve kişisel çıktıların elde edilmesine olumlu katkıda bulunacağı beklenmektedir. Mesleki hayata daha yeni adım atacak olan genç uzmanlar için mesleki eğitim, eğitimden mesleki hayata ya da bir üst seviye eğitime geçişin bir yoludur. Girişimcilere göre mesleki eğitim; yaratıcılık, başarı ve yeteneklerini geliştirmek ve uygulamalarını modernize etmek anlamına gelmektedir. Hükümete göre; esnek ve gelişmiş maharet kimse, beşeri taban sağlayarak rekabet gücünü, istihdamı ve büyümeyi geliştirmek, eğitim seviyesini ve toplum uyum düzeyini arttırmak demektir (Leney ve Green, 2005: 261).

Dünya genelinde tam zamanlı mesleki eğitim modelinde 8-10 yıllık zorunlu temel eğitim alındıktan sonra bazı insanlar iş yaşamına yönlendirilirken, belirli başarıyı sağlamış bireyler ise yükseköğretime yönlendirilmektedir. Bazı Avrupa ülkeleri, ABD’de ve Japonya’da 8-10 yıllık zorunlu temel eğitimi tamamladıktan sonra bu eğitime başlanmaktadır. İkili sistem olarak da adlandırılan bu modelde kurumlarda teorik eğitim verilirken, işyerinde uygulama yapılmaktadır. İnsanlar bazı günler işyerlerine giderken, bazı günlerde kurumlarda bu zorunlu eğitime devam etmektedirler. İşbu eğitim modeline ağırlık veren ülkeler Belçika, İsveç, Fransa ve İtalya’dır. Almanya, İsviçre, Danimarka ve Avusturya gibi ülkeler çıraklık eğitim modeline ağırlık vermektedir. Bununla birlikte, ABD, Hollanda, İngiltere gibi her iki modele ağırlık veren ülkeler de mevcuttur (Özerbaş ve Uçar, 2013: 243).

Türkiye’de Mesleki eğitim, eski çağlardan bugünlerimize kadar bilgi, akıl ve yetenekler bir kişiden diğer kişiye aktarılarak yapıla gelmiştir ve bu aşama, lonca yöntemiyle sürdürülmüştür ve özellikle de Cumhuriyet dönemiyle beraber büyük hız kazanmıştır. Cumhuriyetin ilanı sonrasında ülkemizde mesleki eğitim, Batı’nın ölçütlerini kullanmaya başlamıştır. Bunun yanı sıra farklı projelerle de mesleki eğitimden geçen eleman sayısının artması için çabalanılmaktadır. Bu projelere örnek olarak:

- Okul Sanayi Ortaklaşa Projesi (OSANOR);
- Mesleki ve Teknik Eğitimi Projesi (METEP);
- Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi (METGE);
- Lise Mezunlarına Meslek Edindirme Projesi (LİMME);
- Mesleki Eğitim Modernizasyonu Projesi (MTEM);
- Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Destekleme Vakfı Projesi (MEKSA);
- Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi (MEGEP);
- Okul Sanayi Eğitim Programları Projesi (OSEP) verilebilir (Çelikkol ve Özünlü, 2013: 39).

2.2.2. Turizm Eğitimi

Meslek dünyası araştırıldığında, hep çok hızlı bir tempoyla gelişen ve aynı zamanda çok hızlı büyümekte olan sektörlerin başında turizm yer almaktadır (Yeşiltaş, Yüksel ve Hemigton, 2010: 55).

Sadece insan gücünden ibaret olan, baş özelliği özen, hizmet, bakım olan turizm sektöründe ulusal rekabet çevresinden mali kazancı büyütmenin temeli-seyahatçilerin memnuniyetinden oluşmaktadır. Turistlerin seyahat sırasında işletmelerin yanı sıra; güler yüzlü çalışanlar, temiz bir konaklama merkezi, lezzetli yemek ve ilgi gibi beklentileri mevcuttur. Turistlerin bu beklentilerini karşılayabilmek için işletmelerin çalıştırdıkları personeli iyi seçmesi gerekmektedir. Bunlardan yola çıkarak, Turizm sektörü çalışanlarında mesleki eğitim ve öğretimin ne derece önemli olduğu ve hangi derecede dikkatli davranılması gerektiği anlaşılmaktadır (Dağdeviren, 2007: 14).

Turizm sektörü eğitimi, çeşitli seviyelerdeki öğrencilere bu sektör bilgisini telkin etmek, misafirperverlik ve hoşgörünün asıl ilkelerinden bahsetmek, turizm sanayisi faaliyetinde bulunan çalışanların mesleki bilgilerini arttırmak ve bu sektöre araştırmacı, yönetici vasıflarında uzman, usta, teknikçi vb. üst seviye elemanlarını yetiştirme amaçlı yapılan faaliyetlerin tümüdür (Olalı, 1973: 10).

Turizm endüstrisinde nitelikli bir hizmetin sağlanması için yeterli seviyede turizm eğitimi verilmesi şarttır. Genelinde turizmin meslek eğitimi; sosyal çevrede seyahat bilincini vücuda getirmek, turizm referanslarını koruyarak turistleri memnun bırakacak şekilde hizmet sağlayabilme bilincini yerleştirebilmek için uygulanan eğitimidir (Bayer, 1998).

Turizm eğitimi birçok araştırmacı tarafından farklı biçimlerde grup şeklinde oluşturulmuştur. Örneğin, Hacoğlu (1989) turizm eğitimini: “toplum düzeyinde turizm eğitimi ve mesleki turizm eğitimi” şeklinde iki farklı bölümde değerlendirmiştir. Toplum düzeyinde turizm eğitimi; TV, radyo, gazete ve dergiler, çeşitli seminer, konferans hatta günümüzde Facebook, Twitter, Instagram vb. gibi sosyal medya araçları üzerinden topluma turizm bilincini aşılama faaliyetidir. Bu eğitim türünün amacı; halkı turizm konusunda bilgilendirmek, turizmin yaratıcı membalarını

koruyarak, hoşgörü ve anlayışı arttırmak, konuklara karşı eşit ve dürüst hizmet vermenin ahlaki yönlerini öğretmek, samimi sevgiye ve konukseverliğe dayalı davranış biçimi ortaya koymaktır. Mesleki turizm eğitiminin ise; “turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu, araştırma ve planlama çalışmalarını geliştirecek, işletmelerin verimliliğini arttıracak ve bu sektördeki yenilikleri takip edebilecek bilimsel metodların ortaya çıkarılması için yapılan mesleki eğitim” olarak açıklanması doğrudur (Hacıoğlu, 1992:6). Genel tanımı bu eğitim tütü; turizm sektörü işletmelerinde gerekli olan kuramsal ve uygulamalı bilgi ve becerilere sahip çalışan yetiştirmek ve bu çalışanın mesleğini en güzelve kaliteli şekilde yapması için gereken bilgileri düzenli olarak öğretebilmek için verilen eğitim demektir (Aymankuy ve Aymankuy 2002:33).

Turizm eğitimi ile ilgili bütün tanımlar değerlendirildiğinde beceri ve bilgiye dayalı olan turizm sektöründe başarı kazanıp verimliliği arttırmak için yerli ve yabancı turist kitlesine hizmet veren personelin kişisel özelliklerini geliştirmek, yetki yetenek ve sorumlulukları arasındaki dengeyi kurmak, karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri hakkında kendini geliştirebilmeyi öğretmek turizm eğitiminin en önemli gayesidir. İşte bu gaye ulusal eğitimin amaçları ile de doğru orantılıdır (Olalı, 1982:28).

2.2.3. Türkiye’de Turizm Eğitimi

Turizm eğitiminin turistik kalkınma bakımından önemi, turizmin az gelişmiş ülkelerin iktisadi yapılarındaki işlevleri ile paraleldir. İktisadi kalkınma içinde turistik kalkınmayı gerçekleştirecek insan gücünün, tüm kademeleriyle birlikte profesyonel anlamda turizm eğitime tabi tutulmalıdır. Bu nedenle, turizm sektöründeki kalkınmanın ilk şartı turizm eğitimidir (Ünlüöner ve Boylu, 2005: 31).

Türkiye’de turizm alanında sergilemiş olduğu olumlu gelişme, turizm işletmelerini nicel ve nitel yönden geliştirirken, bu işletmelerde ki personelin eğitim ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Bu sebepten ötürü Türkiye’ mizde her geçen yıl hız kazanarak inkişaf edilmekte olan turizm endüstrisinde istihdam edilmek amacıyla nitelikli eleman yetiştirmesi için turizm eğitimi veren kurumlarının açılması için yapılması çalışmalar başlatılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti’nde turizm eğitimi konusundaki çalışmalarının ilk temelleri 1890 yılında atılmıştır. Osmanlı Devleti tarafından 29 Ekim 1890 yılında “Seyyahlara Tercümanlık Edenler Hakkında 190 sayılı

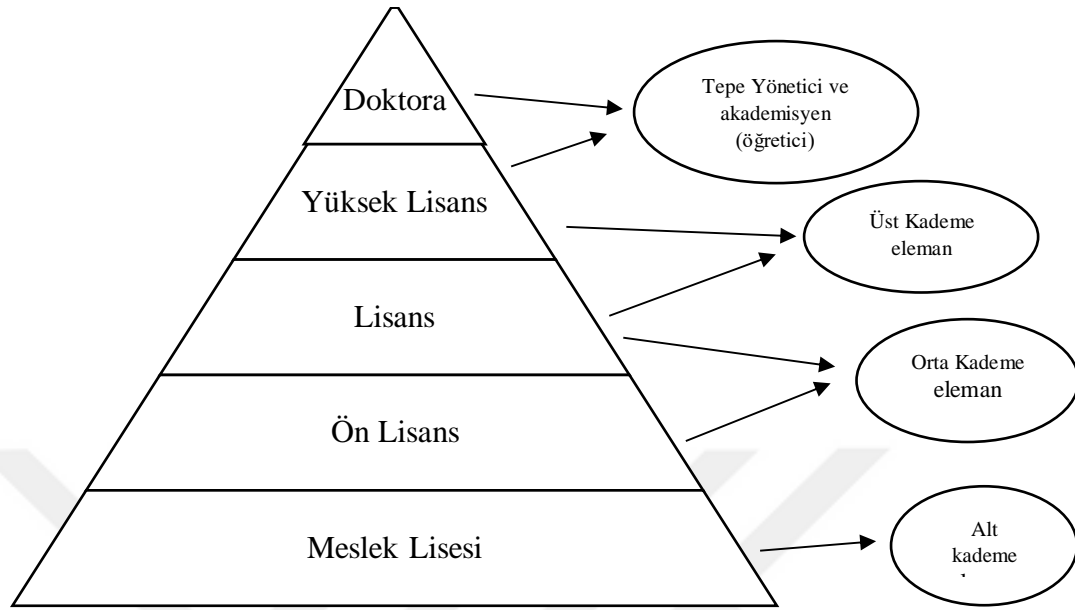
nizamname” meriyete konulmuştur. Ve bunun yanı sıra yabancı dil bilgisi olan müslüman olmayan kişiler de rehberlik yapmışlardır. 1925’den sonrasında Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu seyahatçiler için rehberlerinin okutulmasında, turizm eğitimi ve öğretimi konusu altında yayın ve araştırmaların yapılmasında önemli faaliyetlerde bulunmuşlardır (Ünlüöner, 1993: 499).

TC’de turizm eğitimi sistemli bir şekilde 1953’te Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı ile beraber yaptıkları ortak çalışmalarıyla İzmir, Ankara Ticaret Liselerinde “Turizm Meslek Kursları” ile “Tercüman Rehberlik Kursları”nın açılmasıyla başlatılmıştır (Olalı, 1984).

Üniversite düzeyinde turizm eğitiminin ilki Ankara Ticaret Yüksek Öğretmen Mektebi’ne 1965-1966 eğitim- öğretim yılında turizm bölümünün açılması ve devamında Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu’nun kurulması ile beraber turizm eğitimleri de başladı. Bu Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu’nun amacı, ticaret ve turizm orataokulları için öğretmen yetiştirmektir. Günümüzde de bu Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi olarak eğitim faaliyetlerine devam etmektedirler. 1969’da Ege Üniversitesi’nde, 1974’te Hacettepe Üniversitesinde, 1975 senesinde ise Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinde, 1980’de Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinde, 1982’de Erciyes Üniversitesinde ön lisans ve lisans düzeyinde turizm eğitimi veren dallar kurulmuştur ve ilerleyen süreçte çoğalmış ve oldukça fazla sayıda öğrenci mezun etmişlerdir. (Ünlüöner ve Boylu, 2005: 11-32).

Türkiye Cumhuriyeti’nde birbirinden farklı birçok turizm eğitimi programlarının varlığı hem de birçok farklı gruplamanın olduğu bilinmektedir. Ülkemizde mesleki turizm eğitimi: “örgün turizm eğitimi” ve “yaygın turizm eğitimi” olarak iki farklı grupta şekillenmektedir. Örgün turizm eğitimi ile ilgili çalışmalar, MEB’e bağlı liseler ve YÖK’e bağlı üniversiteler tarafından gerçekleştirilmektedir. Örgün eğitim, Turizm ve Otelcilik alanında ortaöğretimden lisansüstü eğitimine kadar verilen mesleki eğitimidir. Yaygın turizm eğitimi ise, hem devlet hem de özel kurumlarca sadece sertifikaya dayalı olarak kısa bir süre zarfında verilen mesleki kurslardır. Bu turizm eğitimi türü ile ilgili çalışmalar ise MEB ve TC KTB ile beraber bazı özel kurumlar tarafından da verilmektedir (Yağcı, 2001: 23-39).

SBE bünyesinde verilen turizm eğitimi ise, öncelikle yüksek lisans daha sonra doktora programı eğitimlerini kapsamaktadır (Gürdal, 2002:67).

Şekil 2. Mesleki Turizm Eğitimi Piramidi (Gürdal, 2002: 395).

Turizm Eğitim Piramidinin ilk basamağında yer alan “Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri” Turizm sektörünün alt derece iş gücü ihtiyaçlarının karşılanması için eğitim veren kurumlardır. Ön lisans eğitimi orta derece iş gücü ihtiyaçlarının karşılanması suretiyle, lisans eğitimi de orta ve üst dereceli yönetim gereksinimi için ve lisansüstü eğitimi de üst seviyeli yönetici, bilim uzmanları ve akademisyenler yetiştirmek için verilen eğitim türleridir.

Lisans düzeyinde eğitim vermekte olan Turizm Fakültelerinin amacı; turizm alanına yönetici yetiştirebilmektir (Yağcı, 2001: 38).

Timur’a (1992) göre, dört yıllık eğitim veren Üniversite seviyesindeki turizm eğitimi; çağdaş turizmin toplumsal, iktisadi ve yönetsel nitelikteki tüm sıkıntıları çözebilecek, alanında her türlü bilgi ve tecrübeye sahip, bu sektörde çalıştırılabilmesi için yetenek sahibi, yabancı dil bilgisi mevcut ve üst düzey bilgili, becerikli, soyutlama, inceleme, kendi başına karar verebilme gücüne sahip ve özgür iradesi olan dürüst elemanları yetiştirebilmektir.

Pauze (1993) ise; turizm sektöründe alt düzeyde yöneticiler hazırlamak olarak yorumlamıştır. 1992 senesinden sonra Türkiye’de birçok yeni yükseköğretim kurumlarının açılmasıyla, turizm lisans programlarının sayısı artmıştır.

Yüksek Lisans ve Doktora eğitimi en üst basamaklı eğitim türüdür. YL seviyesindeki eğitimin verilme amacı; bu sektör için kaliteli personel yetiştirmek için yükseköğretim kurumlarında talebeler eğitmek üzere akademisyenler çıkartmak, alanda araştırmaların yapılması için araştırmacılar yetiştirmek ve nihayetinde nitelikli yönetim için üst düzey eğitilmiş personel yetiştirmek (Sözer, 2002: 71; Olsen ve Khan, 1989:16).

Bahsedilen YL ve Doktora eğitimleri yükseköğretim kurumlarının yapısında yer alan Sosyal Bilimler Enstitüsü ile birlikte Eğitim Bilimleri Enstitüsü vasıtasıyla verilmektedir. İşbu programların birçoğu turizm anabilim dalı olarak, bazıları ise işletme anabilim dalı ve turizm işletmeciliği bilim dalı olarak da eğitim sağlamaktadırlar (Demirkol, 2002:87).

YL eğitiminin eğitim süresi ortalama olarak 2 yıl, doktora seviyesinde eğitiminin ise yine asgari olarak 4 yıl olup, YL bir uzmanlık derecesi olarak kabul edilmektedir (Demirkol ve Pelit 2002).

2.3. Dil, Ana Dil ve Yabancı Dil

Dil, insanların birbiriyle anlaşıp iletişim kurmalarını sağlayan doğal bir vasıta; kendi kurallarının içerisinde yaşayıp gelişen canlı bir varlık; ulusu birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese; bin yıllar boyunca gelişerek bir hal almış bir sosyal kurum; seslerden örülmüş bir ağ ve temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli bir antlaşmalar sistemidir. Dil insan benliğinin ayrılmaz bir bölümüdür. İnsan aklının, insanda sınırı çizilemeyen duygu ve düşünce kabiliyetlerinin sonuçları kendi kişiliğinin dışına ancak dil ile aktarılabilir. Farklı kültürlerin ortaya çıkmasını sağlayan düşünce, kendi gelişmesini dile borçludur. Dil, ilk önce sosyal ve milli bir mevcudiyettir (Demircan, 2007: 1).

Dilin türleri konusu ele alınırken, önce anadilden bahsetmek gerekir. Anadili, ilk olarak anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da dış çevreden öğrenilen,

insanın bilinçaltına yerleien ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir (Aksan, 1990: 81).

Ana dili kavramındaki “ana” sözcüğünün anlamı, temel, asıl, esas, kaynak sözcükleri değil, gerçekten “anne” sözcüğüdür. Haliyle, “ana dili” kavramındaki “ana” kelimesi Batı dillerinde de “ana, anne” sözcükleri ile birlikte kullanılmaktadır. Kavrama dil ifadesi de eklendiğinde Almancada “muttersprache”, Fransızcada “langue maternelle”, İngilizcede “mother tongue veya mother language” şeklindedir (Oruç, 2016: 280).

Verilen bir çok tanım ve terime göre ana dili; anneden, aileden, yakın ve sosyal çevreden, içinde yaşanılan toplumdan, doğumdan sonraki ilk yıllarda, çocukluk döneminde, ilk iletişimin sağlandığı, konuşmanın ve düşünmenin gerçekleştiği, insanoğlunun en iyi hâkim olduğu, kendisini en iyi ifade ettiği, eğitim öğretim almaksızın, ilk kullanılan, birinci olarak edinilen ve öğrenilen dildir. Bu tanımlamada öğrenmek ve edinmek sözcükleri önemlidir.. Bu durum davranışçı öğrenme ve bilişsel öğrenme kuramları arasındaki farklılıktan oluşmaktadır. Davranışçı öğrenme kuramının savunucularına göre öğrenme, uyarıcı, tepki, ödül, pekiştirme ve tekrar süreciyle gerçekleşmektedir, doğal olarak ana dilin bu yolla öğrenildiğini savunuyorlar. Bilişsel öğrenmeyi savunanlar ise öğrenmenin bilinçli olması gerektiğini, yeni öğrenilenlerin önceki bilinenlerin üzerine kurulduğunu söylemektedirler (Özden, 2000: 21-27).

Yeni doğan bir bebeğin önceden hiç bir bilgisinin olmadığını ve öğrenme için bir bilince de sahip olmadığını belirterek, ana dilin ancak bilişsel bir süreci gerektirmeyen edinim yoluyla elde edildiğini ileri sürmektedirler. Ana dili davranışçılara göre öğrenilir, bilişselcilere göre edinilmektedir (Demircan, 1990: 16).

Ana dili için yapılan tanımlamayı farklı bakış açılarıyla ve bugün içinde yaşadığımız dünya gerçekleriyle incelediğimizde aşağıda sıralayacağımız durumlarla karşılaşıyoruz:

- Ana dili tanımında, anneyi ve aileyi, daha doğrusu etnik kökeni esas aldığımızda kişinin biyolojik olarak annesinin ve ailesinin dili ne ise ana dili de odur. Aynı etnik kökene sahip anne-baba, aile ve çevrede doğan ve yaşayan biri için bu tanım doğrudur. Ancak örneğin bir Türk baba ve Rus

anneden doğan çocuğun, babanın ve annenin Türkçe konuştuğu bir ortamda büyümesi sonucu ana dili annesinin dili olan Rusça değil, babasının dili olan Türkçe olur. Rusya'da baba Rus anne Türk olur ve doğan çocuk Rusça konuşularak büyütülürse, çocuğun ana dili hiç kullanmadığı ve bilmediği annesinin dili Türkçe olmaz, babasının dili olan Rusça olur. Ama şöyle bir farklı ama günümüzde sık rastlanan bir örnek verebiliriz, İngiltere'de yaşayan ve İngilizce ile anlaşılan Alman anne ve Fransız babanın çocuğu doğal olarak İngilizce konuşulan bir ortamda doğup büyüdüğü için ana dili ne annesinin dili Almanca ne de babasının dili Fransızcadır. Bu kişinin ana dili bildiği ve kullandığı tek dil olan İngilizcedir. Sonuç, ana dili için her zaman etnik köken belirleyici değildir;

- Ana dili tanımı için, sosyal çevre ve içinde yaşanılan toplumun dilini esas aldığımızda, kişinin ana dili, içinde yaşadığı çevrenin ve toplumun dilidir. Buna 1. maddede verdiğimiz örnekleri gösterebiliriz. Ancak, Rusya'da yaşayan Türk ailenin çocuğunu Türkçe kullanarak büyütmesi, Türkiye'deki Rus kökenli bir ailenin çocuğunu Rusça konuşarak büyütmesi tanımla uyuşmamaktadır. Dolayısıyla ,ana dili için sosyal çevre ve birlikte yaşanılan toplum dili de belirleyici değildir;
- Ana dili tanımında, kişinin en iyi kullandığı, en iyi hâkim olduğu ve kendisini en iyi ifade ettiği dil ana dilidir denmektedir. Bu ifadeyi esas aldığımızda Türkiye'de doğup büyüyen bir Türkün ana dili Türkçe, Rusya'da doğup büyüyen bir Rusun ana dili Rusçadır. Ancak, iki ve daha fazla dil bilenler için ana dili hangisidir sorusuna cevap olarak, en iyi kullanılan ve hâkim olunan dil hangisi ise ana dili odur denmektedir. Fakat bazı ülkelerde okul çağına kadar ana dilinde konuşup, günlük yaşantısını 300- 500 sözcükle sürdüren bir çocuk okula başladıktan sonra öğrenmeye başladığı devlet dilini ileriki yıllarda eğitim ve öğretimin katkısıyla ana dilinden daha iyi kullanmaya başlıyor. Dolayısıyla önceleri ana dili ne olursa olsun, yaşadığı ve vatandaşı olduğu ülkenin dilini daha iyi kullanmaya başlayınca, verilen tanıma göre ana dili sonradan öğrendiği ve daha iyi hakim olduğu devlet dili oluyor. Demek ki ana dili tanımı için en iyi kullanılan, en iyi hâkim olunan dil ifadesi de belirleyici değil, çünkü değişebiliyor;

- Ana dili tanımını için, ilk edinilen, birinci edinilen dildir denmektedir. Bu tanımını esas aldığımızda da kişinin ilk edinmesi gereken dil normal şartlarda annesinin ve ailesinin kullandığı dil olmalıdır. Ancak kişinin ilk edindiği dil, birinci dili yukarıda verdiğimiz bazı örneklerde de olduğu gibi ana dili demek değildir. Buna en iyi örnek yine Almanya’da doğup büyüyen Türk çocuklarının ilk önce Türkçe ile karşılaşmaları, birkaç yıl sonra kreş, okul öncesi kurumlar ve sokaktaki oyun arkadaşları vasıtasıyla Almanca ile karşılaşmalarıdır. Daha sonraki dönemde okul eğitimleri yoluyla bu çocukların Almancaları Türkçeden daha iyi bir seviyeye ulaşıyor. Dolayısıyla bu çocukların ilk edindikleri dil, birinci dilleri her ne kadar Türkçe olsa da ,ana dili diye ifade ettiğimiz dilleri Almanca, Türkçedir. Birinci dil ile ana dili uyuşmayabilir (Oruç, 2016: 281-282).

Yabancı dil, ana dilimizin dışında olan tüm dillerdir, ana dilinin dışında öğrenilen uzmanlık dildir. Bu tanımını açıklayacak olursak, ana dilinin dışında kalan tüm başka diller yabancı dildir. Onlar sadece yaşadığımız ülkenin dışında kalan farklı diyarlarda yaşayan ulusların dilleri olduğundan değil, dil olarak mensup olduğu dil ailesinden ve dilbilimsel özelliklerinden de kaynaklanmaktadır (Tosun, 2006: 29).

Alemde yüzlerce farklı dillerin konuşulmasına rağmen, uygulamalı bilim ve kâr- çıkar açısından yaşanan inkişaf, insanların yabancı dil öğrenme ihtiyasını ortaya koymaktadır. Gelişen dünyada uluslararası ilişkilerin de siyasi, ticari, iktisadi, içtimai her alanda gelişmesinden dolayı, Türkiye’de yabancı dil öğrenimini, özellikle de uluslararası örgütlerin resmi dilleri olan batı dillerinin öğrenilmesini hatta okul müfredatlarında zorunlu olarak yer almasını vurgulamak doğru olacaktır (Demirel, 2004).

Dünyadaki tüm ülkelerde yabancı dil öğrenimi, bir de onun günlük hayatta kullanılması, sosyo- kültürel ve başka herhangi toplumsal gelişmeler karşısında gün geçtikçe ehemmiyet kazanmaktadır (Yaşar, 1993: 69-77).

Yabancı dil öğreniminin özellikle ilerleme çağında olan ülkelerde değeri her gün artmaktadır. Günümüzde bir yada birden fazla yabancı dile sahip olmak yaşamımızın farklı sahalarında olmazsa olmaz kaidesi haline gelmiştir. Tüm dünyada milyonlarca kişi bir yabancı dil öğrenebilmek için büyük maddi, manevi, fiziki güç ve zaman

harcamaktadır. Latince gibi güncelliğini kaybetmiş yada yok olmuş veya küçük bir insan topluluğu tarafından konuşulan diller için öğrenme isteği olunabilir, fakat dünya üzerinde herkezce konuşulan, popüler ve etkili bir yabancı dilin öğrenilmesi herkesin gözünde önemli bir konuma sahiptir (Yolcu, 2002: 19).

2.4. Yabancı Dil Olarak Rusça

Dil ailesi, aynı kökten gelen akraba dil topluluğudur. Aynı dil ailesine mensup dillerin, aynı kökenden, belki de aynı ilkel dilden türediği kabul edilmektedir. Yeryüzündeki başlıca dil aileleri şunlardır:

- Hint-Avrupa Dilleri
- Hami- Sami Dilleri
- Çin- Tibet Dilleri
- Ural-Altay Dilleri (Demircan, 2007: 5-6).

20. yüzyılda politik açıdan büyük önem taşıyan Rus dili, Beyaz Rusça ve Ukraynaca ile birlikte Hint-Avrupa dil ailesinin Slav Dilleri grubunun Doğu Slav Dilleri alt grubuna aittir. Rusça, Birleşmiş Milletlerin resmi dillerinden biri olmakla beraber, dünya genelinde en çok konuşulan 7. dildir (Demircan, 1990: 17).

Rusya Federasyonunun Devlet dili olan Rusça, kiril alfabesi kullanır ve 33 harften oluşmaktadır. Rus dilinde vurgu çok önemlidir. Bu vurguların hiç bir kuralı olmadığından dolayı, kelimeleri öğrenirken vurguyu da ezberlemek gerekir.

Bazı dilbilimciler Rus dilinin Kuzey ile Güney lehçeleri olduğunu söylerler. Rus lehçeleri Moskovada ikiye bölünür. Eğer onları ayırmak gerekirse, Kuzey, Merkez ve Güney Rus lehçeleri diye ayırmak daha doğru olur (Dalby, Barrett ve Mann, 1999: 442).

2.4.1. Rusça Öğreniminin Zorlukları

Tüm insanlık tarihi boyunca Türk ve Slav halkları komşuluk, işbirliği, siyaset vb. gibi ilişkiler nedeniyle hep münasebet içinde olan topluluklardır. Tarihi alakalar, içtimai ve

kültürel faktörler bu halkların ilişkilerinde tamamlayıcı öğelerdendir. Doğu Slavlar'ın kelime kaynaklarında Türk boyları büyük emareler bırakmıştır (Baskakov, 1985: 5).

Yabancı dil öğrenimi sırasında öğrencilerin karşılaştığı en büyük problemlerden biri olan kendi ana dilleriyle öğrenmekte oldukları yeni dil arasında strüktür açısından görülen benzersizliklerdir. Aynı dil ailesine ait dillerin yapısı açısından benzerlilikleri öbür dil ailelerine ait olan dillerle kıyaslanıldığında yerini bir yapı farklılıklarına devretmektedir. Dil , ses, sözcük ve cümle bilgisi, farklı dil ailelerine ait dil toplulukları arasındaki en büyük nüansları meydana getirmektedir. Bir sözcük çeşitli dillerde aynı anlamı ifade ederken, yapı açısından farklılıklarının dillere yansımaları başka bir dil ailesine ait diller arasında net sınırlara bölünen farklar ortaya çıkartmaktadır. İşte bu benzersizlikler dil öğrenmede farklı problemlere sebep olmaktadır.

Bilindiği gibi dünya dilleri arasında eklerin kullanılması açısından iki farklı metot mevcuttur. Hint-Avrupa Dilleri “fusio” (kaynaklaşmalı) yöntemini, Turan dil aileleri ise “agglutinativ” (yapıştırma) yöntemini kullanmaktadır (Reformatskiy, 1987: 52-76).

Sepir'e göre değişik yapıım türüne sahip olan Türk diline kıyasla, Hint- Avrupa dilleri söz dizimi daha da murayı, şaşkırtıcı, ağır ve zordur (Sepir, 1934: 94). İşte bu bakımdan, Rus dilini öğrenmekte olan öğrencilerin bu farklılıkların sebep olduğu zorluklarla karşılaştıkları görülmüştür. Türkçe ve Rusça'da, cümle içerisinde sözcüklerin kuruluşu da, sıralanması da hiç benzememektedir. Rusça'da normalde ilk olarak özne, sonra yüklem ve daha sonra tümleç olurken, Türk dillerinde ise aksine başta tümleç sonra yüklem gelir.

Genelde Rusça başka da farklı özelliklerinden dolayı diğer Avrupa dillerinden de bu şekilde ayrılmaktadır. Mesela, Rus dilinde “у тебя есть...” cümlesinde eşya adı yalın haldeyken, eşya sahibi –in halinde çekimlenmektedir: “У тебя есть мама” (Senin annen var). Rusça'yı seri ve temelli öğrenebilmek için alışılmış yöntemlerin yanı sıra son zamanlarda yeni, modern yöntemler de oluşup yaygınlaşmıştır. Mitrofanova O.D ve Kostomarov V.G'in önerdikleri metotlar, mühim ve müessir denilen metotlardan bile daha etkilidir. Onların metotlarına göre öğrenciler başka bir dilin öğrenimi boyunca anadillerinden oldukça çok yararlanmalı, dil derslerinde ise anadilleri ve

öğrenmekte oldukları yeni dili karşılaştırmayı da öğrenmeli, derste kullanılan materyallerin tercihi sırasında o dile ait her şeyi göz önünde bulundurulmalıdır (Kostomarov ve Mitrofanova, 1979: 67-73).

Yeni bir dil öğretimi sırasında diğer önemli unsurlardan biri ise çeviridir, özellikle karşılaştırmalı çeviridir. Çeviri yapılırken, özgün dil ile yeni gördükleri dilde yazılan tekst arasında bir bağ oluşmaktadır. Her iki dildeki teksti mukayese edince aralarındaki ilişkiyi, çevirinin özgün dildeki tekste bağlılığını görmek, öğrenci yanlışlarının incelenmesi için önemlidir. Ancak, bilindiği üzere tercüme sırasında en zorlayan kısım deyimlerdir. Zira, deyimler hep bir halkın görüşünü, toplumsal yapısını ve ait çağının bakış açısını yansıtmaktadır (Larin, 1977; 45).

Tüm konuşmalarda (hem yazılı hem sözlü) yapılan hatalar, öğrenilen dilin düzgü ve kurallarında bozukluk yaşanmasından dolayı oluşmaktadır. Talebenin buradaki görevi öğreticiden daha büyüktür. Öğretici, öğrenci için yeni bir dil olan yabancı dilin sistemini veremez, geçiremez, sadece yardımcı olabilir (Zelenskaya, 2002: 25).

Tüm bunlardan yola çıkarak özetleyecek olursak, Rus dili öğrenimindeki zorluklar:

- Ana dil ve öğrenilen yabancı dilin farklı dil ailelerinin içinde yer alması, sessiz harflerdeki ton ayrımları, bir sözcüğün bitiminde tonlu sessiz harflerin okunmaması, sözcüklerin önünde birden fazla sessiz harfin yanyana gelmesi, hece vurgularının yer değişmesi vb.;
- Türk ve Slav dilbilgisindeki benzersizlikler ve bu sebeple sözcük ve cümle yapımında oluşan hatalar;
- Rus dilinin öğrencinin çevresinde çok kullanılmaması;
- Kültürel ve içtimai açıdan her iki halkın yapılarının ve bu yapıların dile yansıma şekillerinin değişik olması;
- Türk ve Rus dillerinin inkişaf süreçlerinin farklı devir ve coğrafyalarda tamamlanması gibi birtakım doğal sebeplerden kaynaklanmaktadır.

Tüm bu sebepleri göz önünde bulundurduğumuzda, dil eğitiminde gekekli araçların kullanımının talebelerin seviyesine uygun olarak tercih edilmesi ve izlenecek metotun öğrenciler tarafından çokça yapılan hataların mütaala edilmesi sonucunda belli olması, bu dil öğretimini oldukça kolaylaştırıp daha verimli hal alacaktır.

Ruşanın yabancı dil olarak öğretimi konusu, öğretim metotlarının, yabancı dil öğretim sürecine ve öğrencilerin kişisel farklılıklarına dair farklı pozisyonların incelenmesi konusunda eğilimi olan karmaşık, aşamalı ve disiplinlerarası bir bilim haline gelmiştir. Bununla beraber, genç bir düzen olan Rusça'nın yabancı dil olarak öğretimi çalışma çevresi, her ne kadar metot ve beceri bakımından gelişmişse de, temel sınıflamalar üzerine yapılan kuramsal temeller araştırmalarının neticeleri şimdilik yeterli görünmemektedir (Şahin, 2014: 35).

2.4.2. Türkiye'de Rusça Öğreniminin Tarihsel Süreci

Hem Avrupa hem de Asya kıtalarında önem taşıyan, konuşulmakta olan ve Slav dilleri arasında en şayi olan Rus dili, Hint- Avrupa dil ailesine mensup bir dildir. Türkiye'de Rusça öğrenimine tarihsel açıdan bakarsak, bunun Türkiye ile Rusya arasında eğitim münasebetleri ile birebir sürdürüldüğü görülmektedir. Günümüzde Türkiye'de Rusça oldukça önemli bir yere sahiptir. Bunun esas sebeplerinden biri, bu iki devlet arasındaki ekonomi, kültür, turizm, eğitim, askeri gibi ilişkilerin olumlu gelişmesidir. Cumhuriyet öncesi, 1669'dan 1820 yılına kadarki dönemde dış ilişkilerde genelde işler tercümanlardan yararlanılarak yürümüştür. Bu tercümanlar normalde İstanbul- Fenerli Rumlardan oluşmuştur (Demircan, 1990: 17).

Türkiye'de Rusça'nın günümüzdeki yerine geçmeden evvel, tarihi gelişmesine değinmekte fayda vardır. Rus dilinin ilk kez 18. Yüzyıllarda birkaç medreselerde öğretildiği bilinmektedir. Osmanlı devrinde birçok medrese türünün mevcudiyeti ve diğer yabancı dillerin yanı sıra Rusç dilinin de ancak İptida-i Dahil medreseleriyle birlikte Sahn (orta, düz yer, geniş saha) medreselerinde ders olarak öğretildiği bilinmektedir. Fakat nasıl, niçin ve hangi amaç doğrultusunda bu dersin verildiği belirtilmemiştir (Ergin, 1939: 114).

Çar I. Petro zamanında meydana gelen reformlar sonrası 18- 19. yüzyıllarda Rusya'nın hız kazanarak ilerlemesi, bir de bu ülkenin Osmanlı Devleti'nin tam üç cephede sınır komşusu olması ve Rus dilinin askeri alanda gün geçtikçe önem kazanması, Rus dili eğitimi 1882 'de formelleşerek başta askeri kurum olan Mekteb-i Fünun-u Harbiye-i Şahane'de verilen eğitim zarfında her yıl verilmesi düşünülmüş başlanmıştır. Rusça,

diğer yabancı diller ile beraber 1890 yıllarına kadar devamlı olarak her sene 1.sınıftan 4. sınıfa kadar öğretilmiştir (Güler ve Akgül, 1999: 46-55).

Böylelikle Türkiye’de Rusça eğitiminin, Cumhuriyet öncesinde formel bir şekilde ilk kez askeri kurum okulları yolculuğuyla kabul edildiği anlaşılmaktadır. Peki bu zamandan evvel Rusya ve Türkiye arasında herhangi bir münasebet olmuş mudur, veya bu ülkeler arasında hiç bir haberleşmeler gerçekleşmiş midir, gerçekleştiyse de hangi yollarla tahakkuk edilmiştir gibi sualler beyni yorabilir. Bu dönemden evvel, Osmanlı ve Rusya arasındaki herhangi müsasebet ve haberleşmeleri Osmanlı Devleti’nin içerisindeki Fenerli Rumlar sağlamıştır. Çevirmenlikle uğraşan memurların tamamı Rum, Ermeni ve Musevilerden oluşurdu. Bu iki devlet arasındaki çeviri işlerine bakan Rumlar zamanla alanlarında kasti olarak hatalar yapmalarından dolayı Rusça öğretimi okullara girmiştir. 1908’de Meşrutiyet ilanından sonra Harbiye okulunun (Piyade ve Süvari Harbiyesi) ders programlarında değişiklikler yapılarak 1-3 sınıflarda Rusça öğretilmeye başlamıştır. Mekteb-i Fünun-u Harbiye-i Şahane kuruluşunda askeri bilgi ve düşünceleri inkişaf etmek ve farklı dil öğretme amacıyla 6 Kasım 1909 Yıldız Sarayı’nda açılan Erkan-ı Harbiye mekteplerinde 1-3 arası sınıflarda Rusça öğretilmeye başlamıştır (Güler ve Akgül, 1999: 91-95).

Cumhuriyet ilanı sonrası, 1927- 1929’larda subaylara yeni dil bilgisini aşlamak için yabancı kaynaklardan yararlanmaları suretiyle Yeni Harp Mektebi’nde Rusça başta olmak üzere İngilizce, Fransızca, Rumca, Romence, Bulgarca ve Farsça gibi diğer yabancı diller de öğretilmiştir. İki sene sürebilen bu eğitim çalışması üstüne daha sonra İstanbul Harp Mektebi’nin müfredatı yenilenmiş ve 3 yıl öğretim yılının her senesinde Rusça dersi bu programa dahil olarak öğretilmeye başlamıştır. Rus dili, 1962’den itibaren Kara Kuvvetleri Dil Mektebi’nde Fransızca, Almanca ve İngilizceyle birlikte kopuksuz öğretilmektedir. Kara Kuvvetleri Komutanlığı tarafınca sürdürülen Dil Okulu komutanlığında sistemli bir şekilde 1980 yıllarının sonundan başlayarak Rus dili okutulmaya başlanıp halen sürdürülmektedir. İşbu Dil Okulu’nda verilen Rusça derslerinde “Zlatoust Moskova” yayınevi tarafından basılan “Rusya’ya Giden Yol” (Дорога в Россию) serisi kitaplardan yararlanıldığı, bir de ek ders kitabı olarak “Resimlerle Rusça” (Русский язык в иллюстрациях)’nın ve sözlük olarak da “Ожегов” Rusça-Rusça Sözlüğünününden yararlanıldığı görülmüştür (Karacan, 2015: 256).

TC’de Rusça’nın dil ve edebiyatı ile ilgili bilimsel araştırmaların gerçekleşebilmesi için bir anabilim dalına ihtiyaç olmuştur. Bařođretmen Kemal Atatürk’ün istemesiyle 1935 senesinde ‘‘Dil ve Tarih- Coğrafya Fakóltesi’’ nin açılmasına karar verilmiştir. Bu Fakóltenin açılışı 1936 yılında Atatürk’ün de katıldığı kúuk bir tóren ile gerçekleşmiştir. Dil, Tarih ve Coğrafya Fakóltesi’nin açılış konuşmasında eski Maarif şimdiki MEB Bakanlarından Saffet Arıkan, Türkçe’nin başka dillere kıyaslamak, değişik milletlerin geleneklerini ve dillerini óđrenmek maksadıyla bu yeni açılan Fakólte’de farklı dil ailelerine mensup dillerin birkaçını sayarak, Rusçanın da onlara dahil olarak derslerde verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Daha sonra bu Dil ve Tarih- Coğrafya Fakóltesi’nde Doktora ve YL eğitimi başlatılmıştır. Bunun neticesinde gúnümüzde Türkiye’nin birçok üniversitelerinde Rus Edebiyatı ve Dili bölümleri oluşmuştur. Ve bu gelişmede Dil ve Tarih- Coğrafya Fakóltesi’nde bulunan Rus dili ve edebiyatı bölümünün katkısı büyüktür. 9 anabilim dalından biri olan Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Batı Dilleri ve Edebiyatları bölümüne bağlıdır. Bununla birlikte 1964 yılında ilk ‘‘Batı Dilleri ve Edebiyatları Araştırmaları Dergisi’’ vücuda gelmiştir (Süslü, 1986: 38-39).

Rus Dili ile ilgili bölüm ve dallarda, kuruluş yılları ve sonrası dönemlerde Prof. Dr. Hasan Eren ve Prof. Dr. Akdes Nimet Kurat gibi meşhur bilim adamları görev yapmışlardır (Mevsim, 2003: 41).

Artık Türkiye Cumhuriyetiyle Sovyetler arasında yapılan ilk eğitim ortaklığı gúnümüzdeki mevcut ortaklığın oluşmasına katkısı büyüktür. Bugünkü ortaklığa bakıldığında geçmiş dönemlerle kıyaslanılmayacasına gelişmiş bir seviyeye gelmiştir ve devam etmektedir. Atatürk devrinde Sovyetler ile iyi münasebetler gúnümüzdeki iyi anlaşmalara çok özel bir altyapı olmuştur. Sovyetler’deki 1990 varyasyonlardan sonra iki devlet arasında münasebetler inkişaf etmiş, Türkiye Cumhuriyeti’nde Rus diline ve edebiyatına karşı büyük bir merak doğmuş, hatta yüksekóđretim kurumlarında Rus dili ve edebiyatı bölümleri, YL ve Doktora programları açılmaya başlamıştır. Mesela, 1990’da İstanbul Üniversitesi bünyesinde, 1992’de Selçuk Üniversitesi’nde, 1993’te Erciyes Üniversitesi’nde, 1995’te Gazi Üniversitesi’nde, 1996 yıllarında ise Fatih Üniversitesi bünyesinde açılmıştır. 2004 yılında ise Okan Üniversitesi’nde Rus Dili Mütercim- Tercümanlık Anabilim Dalı açılmıştır. Bunun yanı sıra birçok üniversitede ise Rusça Mütercim-Tercümanlık bölümleri de açılmıştır.

Ayrıca Rus dili günümüzde Türkiye'nin birçok üniversitesin ikinci yabancı dil olarak verilmektedir (Süslü, 1986: 38-39).

Son dönemlerde Türkiye'de MEB tarafından açılmış olan Turizm ve Otelcilik Meslek Liseleri'nde Rus Dili dersleri 2005 yılından itibaren verilmeye başlamıştır. MEB'e bağlı Meslek Liseleri arasında pratiğe en çok odaklanan bu tür liselerdir. Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri'nde okuyan öğrenciler, sektörün özelliği doğrultusunda; her yıl turizm bakımından hareketsiz olan Ekim-Mart Ayları arasındaki dönemde okulda eğitim görürlerken, Mart -Eylül ayları arasındaki turizm mevsimi olan ikinci dönemde turizm işletmelerinde staj görüyorlar. İşbu eğitim türü, sadece Türkiye'de değil, başka da turizm sektöründe gelişen ülkeler için örnek bir eğitim sistemidir (Yamanoğlu, 2010; 44-48).

Kamu sektörüne bağlı okulların bazılarında Rus dili dersi ilk yabancı dil şeklinde zorunlu olarak öğretilirken, bazılarında da İngiliz dilinden sonraki yabancı dil şeklinde verilmektedir (Süslü, 1986: 38-39).

2.4.3. Turizm Sektöründe Rus Dili Bilgisinin Yeri

Türkiye Cumhuriyeti'ne 1990'larda Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) devletlerinden ancak yaklaşık 225 bine yakın turist geliyordu. 1991 senesinde Sovyetler'in parçalanması ardından RF'unun kurulması neticesinde Türkiye'ye gelen turist sayısında artış yaşanmaya başlamıştır. Türkiye'ye gelen seyahatçilerin sayısı 1992 senesinde ilk defa milyona ulaşarak, daha sonra aşarak 1 milyonu aşmıştır. 1996 senesinde ise 1 mln 560 bin olmuştur. İlk kez 1990 yıllarında Türkiye'ye kalabalık bir şekilde gelen Rus ziyaretçilerinin amacı alışveriş olmuştur. Malların Rusya'ya herhangi bir ödemesiz girilmesinden dolayı iç pazarın gelişmesini hedefleyen turizm aktivitesi Türkiye'de "Bavul Ticareti" olarak adlandırılmış, Türkiye'ye bu amaç doğrultusunda giriş yapan ziyaretçiler genellikle İstanbul'un Karaköy ve Laleli mahallelerinde kalmışlardır. Günümüzde ise Rus turistleri zaten tatil amaçlı Türkiye'ye giriş yapmaktadır. Rus turistler, Türkiye'deki en kaliteli işletmelerde Batının en kaliteli tesislerine kıyasla çok uyguna kalabilmektedirler. Bir yandan vize işlemlerindeki kolaylık, Rusya'lı seyahatseverlerin TC'ni seçmelerindeki büyük öğelerden biridir (Taysumov, 2010: 52).

Türkiye turizm endüstrisi RF ile yaşanan ‘‘uçak krizi’’, Batı ülkeleriyle yaşanan çeşitli anlaşmazlıklar ve 15 Temmuz darbe girişimi nedenleriyle 2016 yılında neredeyse sıfıra inmişti. RF ile ilişkilerin düzelmesi ve turistleri endişeye düşürecek tüm durumların yok olmasıyla beraber 2017’de toparlanmaya başlamıştır ve 2018’de ise turizm endüstrisinin yüzü gülmüştür (URL-1).

TC KTB 2018’de turizm sektöründe 40 milyon turist hedefini aştığını, ülke dışında yaşayan vatandaşlarla beraber yaklaşık 42 milyon turist kabul ettiğini kaydetti. 2018 yılında Türkiye’ye en çok ziyaretçi gönderen ülke ise yine RF olmuş. Türkiye’ye en çok turist gönderen devletler listesinde % 16.09 artış oranıyla RF birinci, % 11.68 artış oranıyla Almanya ikinci, % 6.07 ile İngiltere üçüncü sırada olarak kaydedilmiştir. İngiltere’den 2 milyon 159 bin, Almanya’dan 4 milyon 156 bin, Rusya’dan ise 5 milyon 725 bin tursit ziyaret etti. Türkiye’ye 2018yılı Ekim döneminde gelen turist sayısı % 25.50 artışla 3 milyon 755 bini aşmıştır. RF bu dönemde 604 binin üzerinde artış ile birinci olmuştur (URL-2).

Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerinde, Ocak- Eylül döneminde Antalya’ya gelen tahmini 11 milyon ziyaretçinin % 38,83’ünü Rus tursitleri oluşturmuştur. Rusya Tur Operatörleri Birliği (ATOR) tarafından yapılan açıklamada, Rus turistleri 2018-2019 kış döneminde tatil için yine Türkiye’yi tercih edeceklerini belirtmişler. Türkiye’ye 2018-2019 kış sezonunda yaklaşık 6 milyon Rus turistinin gelmesi beklendiği belirtilmiştir (URL-3).

Bunlardan yola çıkarak, Türkiye’ye en çok tursit gönderen ülke Rusya olduğuna göre, gelişmekte ve Türkiye ekonomisi için en önemli sektörlerden biri olan Turizm sektöründe Rus dilinin yeri ve önemi oldukça büyüktür tahminine varabiliriz.

2.5. Eğitimde Tutum

Bizim davranışlarımızı ne yönetir? Markette çikolata seçerken veya seçimlerde oy kullanırken bizim yaptığımız seçimleri ne belirler? Tutum, kendi dünyamızda sevdiğimiz ve sevmediğimiz şeylerin zihinsel temsilidir, işte o seçimleri açıklamaya o yardım eder. Tutumlar psikolojinin temel kavramlarından biridir, çünkü insanların

kararlarını ve eylemlerini açıklamaya yardımcı olurlar (Bizer, Barden ve Petty, 2003: 247).

Tutumlar, kişiliği, inançları, değerleri, davranışları ve motivasyonları arama eğiliminde olduğumuz şeylerin karmaşık bir birleşimidir (Pickens, 2005: 43).

Bir kişinin tutumu ise, onun durumunu etkileyen nispeten sabit açık davranıştır (Strauss, 1945: 329).

Kavramsal düzeyde ilk olarak tutumu ele alanlar ve tanımlayanlardan biri Allport'tur. Konuya özellikle psikoloji açısından bakma taraftarı olan Allport'a göre tutum, "bireyin bütün nesnelere karşı göstereceği tepkiler ve durumlar üzerinde yönlendirici veya etkin bir güç oluşturan ve denem bilgilerde organize olan, ussal ve sinirsel bir davranışta bulunmaya hazır olma halidir" (İnceoğlu, 2010: 8-9).

Allport'un (1935) bu tanımından sonra, tutum tanımı konusunda yıllar boyunca çok sayıda gelişme olmuştur, daha sonra 1958 yılında, Rhine, tutumdan "değerlendirme boyutuyla bir kavram" olarak bahsettiğinde ortaya çok basit bir tablo koymuştur (Alhmalı, 2007: 7).

Tutum, kişilerin belirli nesnelere karşı, hayatta yaşadıkları çeşitli deneyimler sonucu düzenli bir tavır alışları, davranış biçimleridir. Birçok nedenden dolayı bir insan bir oyuncuyu, bir politikacıyı, bir müzisyeni, belki beş yıldızlı olmasına rağmen bir oteli veya bir restoranın yemeklerini beğenmeyebilir. Bu kişinin böyle tutumunun devam etmesi beklenir. Mesela, o oyuncunun rol aldığı filmi izlememek, müziği dinlememek ya da beğenmediği politikacının partisine oy vermemek gibi. Farklı çalışmacılar da tutumları farklı şekillerde tanımlamışlardır. Bu tanımlara tek tek değinmektense birçok sosyal psikologun ortak kullandığı tanımı verebiliriz: "Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir." (Sardarov, 2012: URL-4).

"Tutumlar, görüşlerden, değerlerden ve inançlardan farklıdır". Tutumlarla görüşler birbirine benzer. Ancak, görüşler, genellenebilirlik derecesi ve ölçme tekniği açısından tutumlardan farklıdır. Görüşler, belirli gerçeklere, durum ve hareketlere gösterilen kişisel tepkilerdir. Tutumlar ise daha geniş çapta olaylar grubuna veya topluluğa karşı kişinin tepkileri bakımından daha geneldir. İnsanoğlu görüşlerinin farkında olabilir ama tutumlarının tam olarak farkında olmaları bir güçlüktür (Üstüner, 2006: 111).

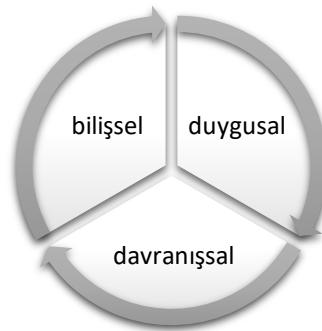
2.6. Tutum Oluşturucu Öğeler

Tutumlar, bir uyarıcının duygusal, davranışsal ve bilişsel bilgiler bazında bir değerlendirme boyutu üzerinde gruplanmasını ya da kategorilere ayrılmasından oluşurlar (Ustaahmetoğlu, 2013: 2). Tutum, bu üç bilgi kaynağının herhangi birine dayanabilir. Bir kez oluşan tutumlar, ayrıca bir nesneye duygusal, bilişsel ve davranışsal reaksiyonları yönlendirir (Bizer, Barden ve Petty, 2003: 248).

ABC (affect, behavior and cognition) modeli en çok alıntı yapılan tutum modellerinden biridir. ABC modeli, tutumun Etki (duyuş), Davranış ve Biliş gibi üç unsuru olduğu anlamına gelir. Duygu, bireyin bir tutum nesnesi hakkındaki hislerini ifade eder. Davranış, bireyin bir tutum nesnesine yönelik niyetini ifade eder. Bilişsel, bireyin bir tutum nesnesi hakkında sahip olduğu inançları gösterir (Jain, 2014: 5).

CAC (Cognitive-Affective-Conative) modelinde (Şekil 2), üç bileşenin etrafında tutumlar oluşturulduğunu öne sürülmüştür:

- Bilişsel bileşen (inançlar)
- Duygusal bileşen (duygular)
- Gayret ifade eden bileşen (davranış) (Jain, 2014: 5).

Şekil 3. CAC modeli (Jain, 2014: 6).

Yukarıdaki Bilişsel, Duygusal ve Davranışsal bileşenleri daha geniş çapta açıklayacak olursak:

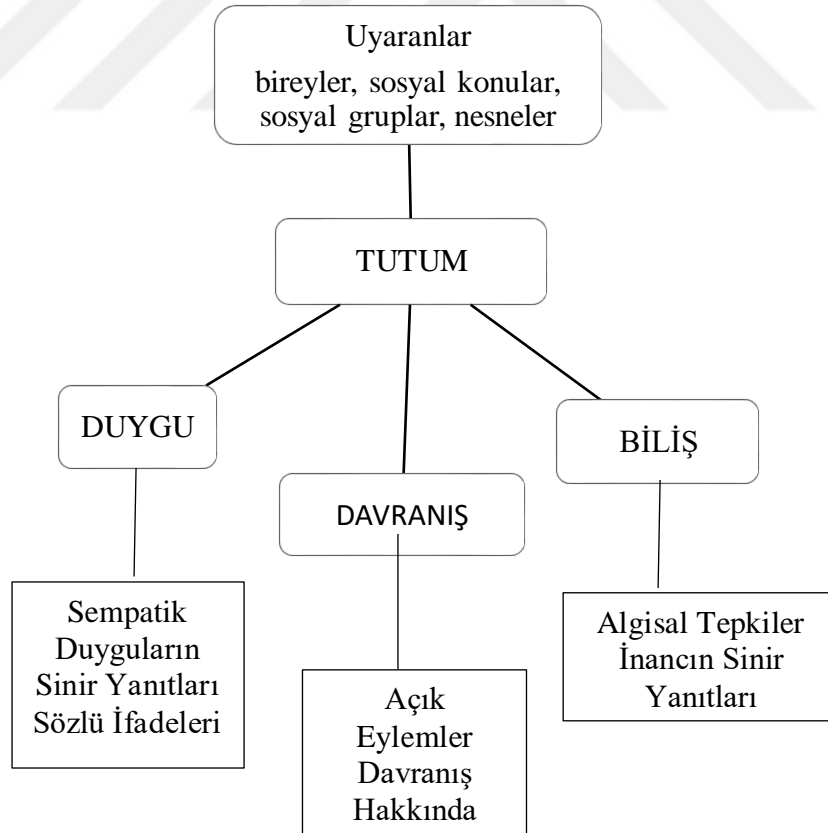
Bilişsel bileşen, bir kişinin belirli tutum nesnesine yönelik vakıa, bilgi ve inançlarını içeren düşüncelerden oluşmaktadır;

Duygusal bileşen, kişinin tutum nesnesine karşı his ve heyecanlarından, bilhassa, olumlu ve olumsuz değerlendirmelerinden oluşmaktadır;

Davranışsal bileşen ise kişinin tutum nesnesine ilişkin belirli bir yönde (olumlu ya da olumsuz) davranma eğiliminden oluşmaktadır (Ustaahmetoğlu, 2013: 2).

Şimdi, çeşitli tanımlar ve modelleri gözden geçirildikten sonra, genel olarak tutumların, bir kişiye, yere veya bir olaya karşı olumlu ya da olumsuz, zihinsel ve nöral hazırlık olduğu kabul edilmektedir. Onlar üç bileşenden oluşmaktadır:

- Duygusal Bileşen (Sinirsel) (His / Duygu)
- Davranışsal Bileşen (Hazırlık) (Yanıt / Aksiyon)
- Bilişsel Bileşen (Zihinsel) (İnanç / Değerlendirme) (Jain, 2014: 6).

Şekil 4. Üçlü tutum yapısı modeli (Breckler, 1984: 1192).

Duygu-davranış-biliş ayrımı çok eskiden meydana çıkmıştır. İnsan deneyiminin üç yönü olarak, duygu, davranış (hareket etme) ve biliş üçlemi, Yunan filozoflarına kadar izlenebilmekte ve bazı en erken sosyal psikolojik yazılarda bile ele alınmıştır (Breckler, 1984: 1191-1192).

2.6.1. Duygusal Öge

Bireysel beğeni ve beğenmeme, en başından beri sosyal hayatın bir parçası olmuştur. Bunun nedeni, insanların çevrelerine değerlendirci bir şekilde tepki vermeleridir. tutum, sosyal bilimciler tarafından sosyal psikoloji içindeki bir araştırma alanını etiketlemek için benimsenmiştir. Kişinin, duygusal, bilişsel ya da davranışsal bir temel üzerinde bir varlığa (uyaran ya da tutum nesnesi) vereceği tepkiye kadar bir tutumu yoktur. Bu üçlü davranışsal tepkilerin sosyal psikolojide çok uzun bir geçmişi vardır (Kroenung ve Eckhardt, 2011:3).

Duygusal bileşen, bir tutum nesnesine karşı duygusal tepki (beğenme / beğenmeme) dir. Bir bireyin bir nesneye yönelik tutumu, yalnızca onun hakkındaki inançlarını tanımlayarak belirlenemez; çünkü duygu, bir tutum nesnesi hakkındaki bilişsel süreçle eşzamanlı olarak çalışır (Jain, 2014: 6).

2.6.2. Bilişsel Öge

Tutumların zihinsel veya bilişsel öğeleri, insanın çevresindeki münabbihlere karşı inanç ve bilgilerine dayalı olarak oluşmaktadır. Bu inanç ve bilgiler, zamanla, yaşayarak kazandığımız deneyim ve tecrübelerimiz sonucu ortaya çıkar. Varlığı ya da yokluğu bilinmeyen bir konu yahut duruma karşı bir tutumun oluşmasının beklenmesi de doğru olmaz (Tavşancıl 2006: 7).

Tutum nesnesine has bilgiler hangi derecede gerçek ise, o tutumun kalıcılığı da o derece artar. Bilgilerdeki değişiklikler tutumların da değişmesini sağlamaktadır (İnceoğlu 2000: 812).

Özetleyecek olursak, bilişsel öge, kişinin çevresindeki uyarıcılarla ilgili sahip olduğu bilgi ve inançlarıdır (Karatay ve Kartallıoğlu, 2016: 205).

2.6.3. Davranışsal Öge

Bir tutum genellikle kişiyi tutum nesnesine yönelik davranışlarda bulunmaya eğilimli kılar. Bir nesneye yönelik olumlu tutumu olan bir kişi, bu nesneye doğru olumlu davranmaya, ona yaklaşarak yakınlık göstermeye, desteklemeye, yardım etmeye eğilimli olacaktır. Bir nesneye karşı tutumu olumsuz olan kişi ise, bu nesneye ilgisiz kalma veya uzaklaşma, eleştirme, nefret besleme, hatta zarar verme eğilimi gösterecektir. Ancak, bazı durumlarda tutumun davranışa yansımaları, yani tutumun davranışsal bileşeninin değerinin sıfır olması mümkündür (Aydın, 2004: 283).

2.7. Tutumun Özellikleri

Günlük konuşmalarımızda “inanç”, “görüş” ve “tutum” kelimeleri bir birine benzer, aynı anlama gelmekte ve bazen de birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Yukarıda bahsedildiği gibi tutum, farklı araştırmacılarca farklı biçimlerde tarif edilmiştir. Bilimsel olarak incelenmesi 19 yy’da başlayan tutum, Latince’de “harekete hazır” anlamına gelmektedir. Tutum ile ilgili çeşitli tanımlamalar yapılmasına rağmen bunların birçoğu tutumun farklı boyutlarını vurgulamaktadır (Yıldırım, 2010: 25).

Tutum, gözlenebilecek bir davranış değil, davranışa neden olabilecek bir eğilimdir. Öğrencilerin okula ve derslerine karşı tutumları, okuldaki başarılarını etkileyen olumlu bir değişkendir.(Yıldırım, 2010: 28).

Bu tanımlardan yola çıkarak tutumun özellikleri şu şekildedir:

- Tutumlar, doğuştan gelmeyip, öğrenmeye dayalı olarak sonradan oluşan özelliklerdir, durağan değil değişkendir;
- Bu öğrenmeler, bireyin toplumsallaşma süreciyle doğrudan alakalıdır;
- Tutumlar, davranışa hazırlayıcı bir eğilim veya bir tepki ön eğilimi olması sebebiyle doğrudan gözlemlenemez, ancak insan davranışlarından yola çıkarak yorumlanabilir;
- Tutumlar, gelip geçici değildir, kişinin hayatında kalıplaştığı gibi belirli bir süre boyunca devamlılık gösterir;

- Tutumlar, insanın nesne ile olan ilişkisinde bir düzen sağlarlar. İnsan-nesne ilişkisinde, tutumların belirlediği bir taraflık ortaya çıkar. Birey, bir nesneyle ilgili belirli tutum oluşturduktan sonra ona yansız bakamaz (Tavşancıl, 2002: 73).;
- Tutumlar, hem şahsi hem de toplumsal boyuta sahip özelliklerdir;
- Tutum, bir tepki şekli değil, belki de bir tepki gösterme eğilimidir. Dolayısıyla tutumlar olumlu ya da olumsuz davranışların oluşmasına sebep olabilir;
- Tutumlar, insan davranışlarına yön vermekte 3 çeşit öğeleri içinde bulunduran öğelerdir (Keskin, 2003: 4).

2.8. Tutumun Ölçülmesi

Tutumların ölçülebilmesi, onların nasıl tanımlandığına bağlı olan durumdur. Kişinin bir objeye veya bir fikre ilişkin hangi pozisyonda olduğu, tutumlarının ölçülmesiyle belirlenmektedir. Tutum, tamamen benimsenmiş yada tamamen karşı gibi boyutlar arasında bulunan bir basamaktır (Silah, 2000).

İnsanoğlu zaman zaman doğruyu söylemekten sakınır. Bu hal o insanın “subjektif yaşantısı” ve “dışa açık” yaşantısındaki benzersizliklerden dolayıdır. Ancak, insanların davranışlarının kendilerinin tutumlarından meydana geldiği düşüncesi çoktur. Tutum ölçülmesi de bu fikre tutunmaktadır (Özgüven, 2000: 353).

Tutumların farklı yönleri, ölçü ve miktara vurulmalıdır. Ölçme becerisi açısından, tutumların birtakım nitelikleri önemli sayılmaktadır. Bu nitelikler arasında, yön, seviye ve gravite tutum ölçümünde önemlidir. Tutumun yönü, tutumun beğenip beğenmeme, sevip sevmeme şeklinde tutumun duygusal boyutudur. Tutumun seviyesi, red veya kabul durumlarının duygusal görünümünün seviyesini göstermektedir. Tutumun gravitesi ise, dışa doğru bir davranışa dönüşebilme olasılığı, başka tutum meydanları bünyesindeki güçlü ya da zayıf olma açısındaki durumunu belirten niteliktir (Özgüven, 2000: 354).

Tutumla ilgili bilgileri biz genelde üç yolla toplayabiliriz:

- Gözlem yoluyla bilgi toplama

- Dolaylı bilgi toplama
- Doğrudan bilgi toplama (Yıldıran, 2010: 31).

Bir tutum nesnesi içeren herhangi bir halde, kişinin davranışlarını belirlemede en muteber bilgi toplama yolu, işbu durumda kişinin hareketlerinin araçsız gözlemlenmesidir. Davranışın bu şekilde gözlemlenmesi bilhassa davranış bilimleriyle ilgili çalışmalarda mühim bir yer tutmaktadır. «Gözlem yoluyla toplanan bilgiler gerçekte doğrudan toplanan bilgiler olmasına rağmen, davranışı doğrudan gözleme, bir tutum öznesine karşı gösterilen temsilci bir davranış örneklemini elde etmek için oldukça pahalı ve zaman alıcı bir tekniktir». Üstelik, bazı pozisyonlarda gözlemlenmek bayağı zordur. İlkokul seviyesindeki çocukların okulla ilgili tutumlarını öğrencilerin okuldaki davranışlarından yola çıkarak belirleyebiliriz. Mesela, bir çocuğun derslere girmeye isteksiz olması ve okul eşyalarına zarar vermesi, başka çocuklarla anlaşamaması, kaba ve uygun olmayan davranışlarda bulunarak okul kurallarına uymaması o çocuğun tutumu hakkında bilgi verir (Yıldıran, 2010: 31).

Dolaylı bilgiler, en uygun yöntem olarak projektif testler yoluyla toplanabilmektedir. Sorular resimleri yorumlamaya dayanabilir ve yahut açık uçlu ve tamamlanmamış cümlelerden oluşabilir. Normalde katılımcıdan birkaç resime bakarak bir hikaye yazması istenir. Katılımcının uydurduğu hikaye, o resimle ilgili tutumunu ortaya çıkarır. Projektif test tekniğinin tutunduğu temel sayıltı, materyal her katılımcı için farklı anlama geldiğinde katılımcıların tepkilerinin onların tutumlarına yansıtmasıdır (Aiken, 1997: 304; Tezbaşaran, 1997: 3; Ülgen, 1994: 89).

Örneğin, Lisans öğrencilerinin Yabancı Dil dersine ilişkin tutumlarını ölçmek için hazırlanan bir projektif testte aşağıdaki yarım bırakılmış sorular yer alabilir:

- Yabancı Dil dersi benim için...
- Ders dışında Yabancı Dil...
- Yabancı Dilde hikaye kitaplar...

En son, dereceleme ölçekleri yoluyla doğrudan bilgi toplanır. Objeye ilişkin öneriler hazırlanır, katılımcının hangi ölçüde bu önerilere katıldığı sorulur. Lise öğrencilerinin ödev yapmayla alakalı tutumkarı konusunda bilgi toplamak için geliştirilmiş bir ölçekte aşağıdaki öneriler kullanılabilir. Cevaplama şıkları Likert ölçeğine göre,

“kesinlikle katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum”, “kesinlikle katılmıyorum” şeklinde olabilir.

- Ödev yapmaktan hoşlanmıyorum.
- Verilen ödevlerin gereksiz olduğunu düşünüyorum.
- Okuldan sonra ödevleri hemen yapmayı seviyorum (Yıldırım, 2010: 32).

2.9. Yabancı Dil Öğrenmede Tutumun Rolü

Yabancı dil eğitiminde önemli bir unsur olan tutum, öğrencinin hedef dili kolay ya da zor öğrenmesinde önemli bir etmendir ama bu etmen eğitim sırasında herhangi bir sorun çıkmadıkça genellikle göz ardı edilmektedir (Karatay ve Kartallıoğlu, 2016: 205).

Oysaki dil eğitiminde öğrencilerin başarısı sadece onların öğrenme gücü ile alakalı değildir, aynı zamanda öğrencilerin dil eğitime yönelik tutumları ile yakından ilişkilidir. Bu sebeple yabancı dil eğitiminde öğrencilerin öğrenecekleri dile karşı tutumlarının belirlenmesi, güdülenmeleri için alınacak önlemlerde çok önemlidir. Tutumlar zamanla değişebilir. Yabancı dil öğrenen kişinin olumlu tutumları içsel öğrenme isteğini arttırarak dil öğrenme sürecini kolaylaştırır (Hosseini ve Pourmandnia 2013: 64).

Dil öğrenmeyle ilgili tutumlar:

- Özel tutumlar ve genel tutumlar
- Terbiyevi tutumlar
- Toplumsal tutumlar olarak 3gruba ayırmaktadır.

Özel ve genel tutumlara bakıldığında, yabancı dil öğrenme tutumları özeldir, zira kişinin belirli bir objeye karşı tutumu demektir. Diğer yandan, yabancı dillere karşı merklilik daha da genel bir tutumu yansıtır. Bu tutumlar tüm yabancı dilleri belirtmektedir. Terbiyevi tutumlar, farklı dil öğreniminin öğretim şekliyle alakalıdır. Talebenin hocasına, dil derslerine karşı tutumları öğrenme sürecinde oluşur.

Gardner (1985) öğrenci velilerinin olumlu tutumlarının öğrencilerde de olumlu etki yarattığını söylemektedir. Olumlu tutum taşıyan çocuklar daha titiz, araştırmacı, daha

ağırbaşlıdır ve dil öğrenme sürecini ödüllendirici olarak görmektedir. Bu şekilde olumsuz tutum taşıyan çocuklardan daha muvaffakiyetlidirler. Fakat bazen kişisine göre değişebilir ve olumlu tutumlar yetenek ve muvaffakiyet ile alakalı olmuyor. Bir çocuk olumlu yaklaşım sergileyebilir ancak hocasına ve çevresine karşı beslediği olumsuz duyguları sebebiyle dil öğrenmek istemez.

Her kültürün kendine özgü bir dili, özellikleri, farklılıkları, tarihi ve toplumsal birikimleri vardır. O yüzden bir dili öğrenmek de o dilin kültürünü öğrenmek demektir. Bu durumda bir kişinin öğrenmekte olduğu dil topluluğuna ve kültürüne karşı tutumları dil öğrenimini de etkilemektedir (Asutay, 2003: 27).

Bir kişinin tutumu dil öğrenim sırasındaki başarısını etkilemektedir ve bu durumda o kişi kendisi de bu başarısından etkilenmiş olur. Yani kişinin dil öğrenmeye karşı olumlu tutumu başarısıyla birlikte artmaktadır. Bazen dil öğrenmeden önce bireyin o dile karşı tutumları her ne kadar olumlu olsa da, öğrenmeye başladıktan sonra bir takım başarısızlıklar yaşayabilir. Dolayısıyla o bireyin o dili öğrenmeye karşı isteği azalır, tutumları da olumsuz olarak değişir. Bu durum kişiyi o dili öğrenmek için çabalamamaya yöneltecektir. Bir yandan kişi yeni bir dil öğrenmek, yeni kültüre merak sarmışken, diğer taraftan o başarısızlıkların ona kazandırdığı olumsuz tutumlardan dolayı o dili öğrenme isteğini yitirir. Kişinin yeni bir dile, o dilin kültürüne karşı olumlu tutumları o dili öğrenmeyi daha basit hale getirirken, olumsuz tutumlar ise o dili öğrenmeyi zorlaştırıp öğrenilmez yapar (Ellis, 1994).

Konuyla ilgili olarak Gürel (1986)'in lisans düzeyinde yaptığı çalışmasında öğrencilerin İngiliz diline karşı öğrenim başarısıyla kariyer ilişkisi ve davranışları arasındaki bağlantıyı araştırmış, sonucu ise sıfıra yakın çıkmıştır.

Prison ve House (1998) ise aynı tür çalışmasında tutumlarla öğrenci başarısı arasında anlamlı korelasyonlar bulmuşlardır.

Ancak Aytürk (1999)'ün ortaokul seviyesindeki araştırmasında anlamlı bir bağlantı bulamamıştır.

Selçuk (1997) "İngilizce Dersine Karşı Tutum İle Bu Dersteki Akademik Başarı Arasındaki İlişki" adlı araştırmasında, 1996-97 eğitim- öğretim yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesinde kendi tarafınca geliştirilen yabancı dil tutum ölçeğini uygulamıştır. Akademik başarı olarak katılımcıların yabancı dil derslerinden

elde ettiği notları kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, katılımcıların İngiliz dili öğrenimine karşı tutumlarıyla ders sırasındaki başarı arasında bir bağlantı olduğu ortaya çıkmıştır.

Gardner ve Lambert (1972) ğrenci başarısını etkileyen etkenleri araştırmışlardır. Yeni bir öğrenim sırasındaki başarıya tutum ve saik etkenlerinin etkisini araştıran bir çalışma yapmışlardır. Filipinler Connecticut ve Montreal'de yapmış oldukları bgk ldeki bu çalışmanın sonucunda tutum ve dil öğrenme yeteneğinin o dili öğrenme çağındaki başarıyı etkileyen mühim etkenler olduğunu savunmuşlardır.

3. YÖNTEM VE SAHA ARAŞTIRMASI

3.1. Araştırmanın Metodolojisi

Araştırma metodolojisi tüm araştırmanın planlamasını ve süreçteki adımları gösterir. Bu bölümde araştırmanın yöntemi, evren ve örnekleme, ölçeğin oluşturulma süreci başlıkları altında verilmektedir.

3.1.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, nicel araştırma yöntemi anket tekniği ile yapılmıştır. Caner TOKUÇ'un 2014 yılında yapmış olduğu *Non- Compulsory Preparatory Students' Attitudes Towards Learning English* (İsteğe Bağlı Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin İngilizce Öğrenmeye Karşı Tutumları) adlı Yüksek Lisans tezi anket ölçeğinden yararlanılmıştır. Öğrencilerin Rusça öğrenmeye karşı tutumlarını ve kariyer yapma arzularını ortaya koymaya yönelik ifadeler beşli likert tipi ölçeğe göre (1=kesinlikle katılmıyorum ve 5= kesinlikle katılıyorum) hazırlanmıştır.

Toplamda 308 öğrencinin tutumları analiz edilmiştir. Ankette yer alan sorular, Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencileri tarafından cevaplandırılmıştır. İsimlerine yer verilmeyeceği belirtilerek, adayların gerçekçi bir şekilde cevaplamaları hedeflenmiştir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Çalışmanın örneklemini, Kastamonu ili, Kastamonu Üniversitesi merkezi yerleşkesinde bulunan Turizm Fakültesi; Turizm ve Otel İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği bölümleri öğrencileri oluşturmuş olup, toplam 308 öğrenciyle yüzyüze anket yapılmıştır. Araştırmanın evreni 700' dür. Çalışmada Tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma Bulguları ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencilerinin Rusça öğrenmeye karşı tutumları ölçeği ifadelerinin analizlerinden elde edilen

sonuçlara yer verilmiştir. Yapılan anket araştırması sonucunda elde edilen veriler istatistiki yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin frekans analizinin ardından faktör ve güvenilirlik analizi yapılmıştır. Analizlerin devamında normallik testinden çıkan sonuçlardan yola çıkarak parametrik veya parametrik olmayan testler yapılmıştır. En sonda da araştırma bulgularının genel değerlendirmesine yer verilmiştir.

Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Analizi

Tablo 2: Demografik Bulgulara Yönelik Frekans Analizi (N=308)

DEĞİŞKENLER	N	%
Cinsiyet		
Kadın	127	41,2
Erkek	181	58,8
Yaş		
18-20	59	19,2
21-23	184	59,7
24-26	55	17,9
26 ve üstü	10	3,2
Bölüm		
Turizm ve Otel İşletmeciliği	169	54,9
Turizm Rehberliği	139	45,1
Sınıf		
1. Sınıf	47	15,3
2. Sınıf	68	22,1
3. Sınıf	118	38,3
4. Sınıf	56	18,2
Diğer	19	6,2
Toplam	308	100

Tablo 2’de görüldüğü üzere anket katılımcılarının cinsiyete göre frekans ve yüzdeler dağılımları görülmektedir. Buna göre anket katılımcılarının %41’i kadın, %59’u erkek katılımcılardan oluşmaktadır.

Tablo 2’de yer alan bilgilere göre anket katılımcılarının yaşa göre frekans ve yüzdeler dağılımları görülmektedir. Buna göre 21-23 yaş grubu %60 ile çalışmanın büyük bir çoğunluğunu oluşturmaktadır. 18-20 yaş grubu ise %20’lik oran ile ikinci sırada yer almaktadır. Katılımcıların %18’i 24-26 yaş aralığını oluşturmaktadır. %3’ü ise 26 yaşından büyüktür. Bu sonuç araştırmaya katılan katılımcıların genç yaş grubu olduğunu göstermektedir.

Tablo 2’de görüldüğü üzere katılımcıların okuduğu bölüme göre frekans ve yüzdelik dağılımları görülmektedir. Buna göre katılımcıların büyük bir çoğunluğu %55’lik oran ile Turizm ve otelcilik işletmeciliği bölümünde öğrenim görmektedir. Diğer katılımcılar ise %45’lik oran ile Turizm rehberliği bölümünde öğrenim görmektedir.

Tablo 2’de yer alan bilgilere göre katılımcıların okudukları sınıfa göre frekans ve yüzdelik dağılımları görülmektedir. Buna göre 3. Sınıf katılımcıların %39 ile büyük bir çoğunluğu oluşturduğu tespit edilmiştir. 2. Sınıf katılımcılar ise %22 ile ikinci sırada gelmektedir. Diğer sonuçlar ise sırasıyla; %18 ile 4. sınıf, %15 ile 1. sınıf ve %6 ile diğer cevabı gelmektedir. Bu sonuç araştırmaya katılan katılımcıların çoğunlukla 3. Sınıf lisans öğrencilerinin olduğunu göstermektedir. Katılımcıların ders dışında haftalık rusça öğrenmeye ayırdıkları süreye ilişkin Frekans analizi

Tablo 3: Ders Dışında Haftalık Rusça Öğrenmeye Ayrılan Süreye İlişkin Frekans Analizi (N=308)

DEĞİŞKENLER	N	%
Ders Dışında Haftalık Rusçaya Ayırdığımız Süre?		
1 saat ve altı	170	55,2
1-3 saat	93	30,2
4-6 saat	34	11,0
7 saat ve üstü	10	3,2

Katılımcıların ders dışında haftalık Rusça öğrenmeye ayrılan süreye ilişkin Frekans analizi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 3’te görüldüğü gibidir. Katılımcıların verdiği cevaplardan yola çıkarak çoğunluklu olarak %55 oran ile 1 saat ve altı cevabı verildiği görülmektedir. 1-3 saat cevabını veren katılımcılar ise %30 oranı ile ikinci sırada yer almaktadır. Diğer cevaplar ise sırasıyla; %11 ile 4-6 saat ve %3 ile 7 saat ve üstü cevabı gelmektedir.

Güvenilirlik Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 4: Güvenilirlik Analizi

Cronbach's Alpha değeri	N
,941	30

Güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach's Alpha kat sayısı ,941 olarak bulunmuştur. Bu sonuç performans ölçeğinin çok iyi derecede güvenilirliğe sahip olduğunu gösterir.

Tablo 5: Rusça Öğrenmeye Karşı Tutum Ölçeği

Rusça Öğrenmeye Karşı Tutum Ölçeği	Ortalama	Std. Sapma
Rusçayla kendimi daha iyi ifade edebilirim	2,82	1,307
Derste fikirlerimi Rusça söylemekten çekinmem	3,05	1,375
Rusça bir konuyu okuyup anlayabilirim	3,06	1,275
Rusça derslerine katılmak için sabırsızlanırım	3,16	1,282
Rusça derslerinde birçok alandan bilgiler edinirim	3,20	1,176
Rusça derslerinde sorulara cevap verirken endişe duymam	3,25	1,255
Sınıf içi pratik yapma isteğim yüksektir	3,31	1,227
Etkili iletişim kurmama Rusça öğrenmenin katkısı yüksektir	3,32	1,149
Rusça öğrenmek duygularımı iyileştirir	3,36	1,157
Rusça konuşmak arkadaş ilişkilerimi güçlendirir	3,42	1,275
Ders dışında da öğretmenimle Rusça konuşmak isterim	3,43	1,202
Rusça öğrenmek ufkumu genişletir	3,43	1,135
Rusça öğrenmek eski ve yeni bilgilerim arasındaki bağı güçlendirir	3,45	1,147
Rusça aktivite yapmayı severim	3,46	1,235
Rusça öğrenmenin diğer derslere de yüksek katkısının olacağını düşünüyorum	3,47	1,227
Rusça derslerine konsantre olurum	3,48	1,302
Rusça ders çalışmak anlama kabiliyetimi yükseltmektedir	3,48	1,198
Rusça öğrenmek kişiliğimin gelişmesine katkı sağlar	3,50	1,277
Rusça öğrenmeyi önemli bir amaç olarak görüyorum	3,56	1,199
Rusça konuşmak beni heyecanlandırır	3,57	1,241
Rusça konuşmaktan gurur duyarım	3,58	1,302
Rusça öğrenmek beni her zaman mutlu eder	3,60	1,242
Meraklı olmam Rusçayı daha iyi öğrenmeme yüksek derecede katkı sağlar	3,68	1,156
Birden fazla dil konuşabilen insanların bilgili olduğunu düşünürüm	3,76	1,146
Rusça gibi diğer yabancı dilleri öğrenmeyi eğlenceli buluyorum	3,77	1,164

Rusça öğrenmenin eğitime yüksek katkı sağlayacağını düşünüyorum	3,78	1,267
Rusça konuşabileceğim arkadaşlarımın olmasını isterim	3,79	1,266
Rusça öğrenmek kendime daha çok güven duymamı sağlar	3,79	1,201
Ana dili Rusça olanlarla seviyemin aynı olmasını isterim	3,80	1,268
Rusça akıcı bir şekilde konuşmak isterim	4,08	1,262

Tablo 5’te tutum ölçeği yer almaktadır. Buna göre en yüksek algılanan tutum ölçeği ifadelerinin 4,08 ortalama ile “Rusça akıcı bir şekilde konuşmak isterim ” yine 3,80 ortalama ile “Ana dili Rusça olanlarla seviyemin aynı olmasını isterim” ve 3,79 ortalama ile “Rusça öğrenmek kendime daha çok güven duymamı sağlar” ve “Rusça konuşabileceğim arkadaşlarımın olmasını isterim” şeklinde sıralanmaktadır. En düşük algılanan tutum ölçeği ifadelerinin ise 2,82 ortalama ile “Rusçayla kendimi daha iyi ifade edebilirim” yine 3,05 ortalama ile “Derste fikirlerimi Rusça söylemekten çekinmem” ve 3,06 ortalama ile “Rusça bir konuyu okuyup anlayabilirim” olduğu bulunmuştur.

Ankete katılan bireylerin Kastamonu Üniversitesi öğrencilerinin Rusça öğrenmeye karşı tutumları ölçeğine yönelik algılamalarıyla ilgili olarak sorulan ifadeleri (tutum ölçeği) bir grup oluşturmaktadır. Analizler için kullanılacak testler, Bağımsız Örneklem T-Testi ve Tek Yönlü ANOVA testleridir.

Tutum Ölçeğinin Ders Dışında Rusça Öğrenmeye Ayrılan Süre, Cinsiyet Ve Bölüm Değişkenine Göre Karşılaştırılması (T-Testi)

Tablo 6: Normallik Testi

Ders Dışında Haftalık Rusça Öğrenmeye Ayrılan Süre		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	df	Ort.	İstatistik	df	Ort.
Tutum Ölçeği	1 saat ve altı	,076	170	,019	,973	170	,002
	1-3 saat	,105	93	,013	,969	93	,024
	4-6 saat	,082	34	,200*	,975	34	,611
	7 saat ve üstü	,218	10	,193	,924	10	,391

Verilerin normal dağılım sergileyip sergilemediği çarpıklık ve basıklık istatistiklerine göre irdelenmiştir. Normal dağılım sergileyen veri setlerinde basıklık 3 değerini almaktadır. Basıklık değerinin 3’ten büyük değer alması veri setinin normalden daha

dik olduğunu, 3'ten küçük değer alması ise veri setinin normalden daha basık olduğunu anlamına gelmektedir. Çarpıklık değerlerinin incelenmesinde ise bu değerinin sıfıra eşit olması serinin normal dağılıma sahip olduğunu, sıfırdan büyük olması serinin pozitif yönde çarpık olduğunu ve sıfırdan küçük olması ise serinin negatif yönde çarpık olduğunu göstermektedir (Şenesen, 2007). Tutum ölçeği ile ders dışında Rusça öğrenmeye ayrılan süre arasında ilişki normal dağılmıştır. Ancak basıklık ve çarpıklığa bakarak -3 ile +3 arasında yer almaktadır. Normal dağılıma uygun olduğu söylenebilir. Karşılaştırılacak olan grup iki değişkenli olduğu için Independent T-Testi uygulanacaktır.

Tablo 7: Normallik Testi

Cinsiyet		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	df	Ort.	İstatistik	df	Ort.
Tutum Ölçeği	Kadin	,066	127	,200*	,987	127	,292
	Erkek	,044	181	,200*	,983	181	,029

Tutum ölçeği ile cinsiyet arasındaki ilişki normal dağılmıştır. Ancak basıklık ve çarpıklığa bakarak -2 ile +2 arasında yer almaktadır. Normal dağılıma uygun olduğu söylenebilir. Karşılaştırılacak olan grup iki değişkenli olduğu için Independent T-Testi uygulanacaktır.

Tablo 8: Normallik Testi

Bölüm		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	df	Ort.	İstatistik	df	Ort.
Tutum Ölçeği	Turizm Ve Otel İşletmeciliği	,050	169	,200*	,976	169	,006
	Turizm Rehberliği	,051	139	,200*	,991	139	,476

Tutum ölçeği ile bölüm arasında ilişki normal dağılmıştır. Ancak basıklık ve çarpıklığa bakarak -3 ile +3 arasında yer almaktadır. Normal dağılıma uygun olduğu söylenebilir. Karşılaştırılacak olan grup iki değişkenli olduğu için Independent T-Testi uygulanacaktır.

Tablo 9: Normallik Testi

Yaş	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	df	Ort.	İstatistik	df	Ort.

Tutum Ölçeği	18-20	,068	59	,200*	,977	59	,313
	21-23	,050	184	,200*	,978	184	,005
	24-26	,090	55	,200*	,976	55	,347
	26 ve üstü	,150	10	,200*	,956	10	,743

Tutum ölçeği ile yaş arasında ilişki normal dağılmıştır. Ancak basıklık ve çarpıklığa bakarak -3 ile +3 arasında yer almaktadır. Normal dağılıma uygun olduğu söylenebilir. Karşılaştırılacak olan grup iki değişkenden fazla olduğu için Tek Yönlü ANOVA Testi uygulanacaktır.

Tablo 10: Normallik Testi

	Sınıf	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	df	Ort..	İstatistik	df	Ort.
Tutum Ölçeği	1.sınıf	,073	47	,200*	,992	47	,986
	2.sınıf	,106	68	,054	,964	68	,046
	3.sınıf	,045	118	,200*	,991	118	,627
	4.sınıf	,103	56	,200*	,956	56	,038
	Diğer	,193	19	,061	,806	19	,001

Tutum ölçeği ile sınıf arasında ilişki normal dağılmıştır. Ancak basıklık ve çarpıklığa bakarak -3 ile +3 arasında yer almaktadır. Normal dağılıma uygun olduğu söylenebilir. Karşılaştırılacak olan grup iki değişkenden fazla olduğu için One Way ANOVA Testi uygulanmıştır.

Fark Testleri

Tablo 11: Tutum Ölçeğinin Ders Dışında Rusça Öğrenmeye Ayrılan Süre, Cinsiyet ve Bölüm Değişkenine Göre Karşılaştırılması (T-Testi)

	Cinsiyet	N	Ortalama	P
	Tutum Ölçeği	Kadın	127	3,58
Erkek		181	3,41	,035
Bölüm		N	Ortalama	P
Turizm ve Otel İşletmeciliği		169	3,55	,061
Turizm Rehberliği		139	3,39	,062

	Ders Dışında Rusça Öğrenmeye Ayrılan Süre	N	Ortalama	P
	1 saat ve altı	170	3,29	,000
	1-3 saat	93	3,71	,000

$p < 0,05$ =fark var; $p > 0,05$ =fark yok

Kadın ve erkek arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Bu sebeple ‘‘ H_1 : öğrencilerin cinsiyetlerine göre tutum ölçeği arasında anlamlı bir farklılık vardır’’ kabul edilmiştir.

Turizm ve otel işletmeciliği ve turizm rehberliği arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0,05$). Bu sebeple ‘‘ H_3 : Öğrencilerin bölümlerine göre tutum ölçeği arasında anlamlı bir farklılık vardır’’ reddedilmiştir.

1 saat ve altı ile 1-3 saat arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Bu sebeple ‘‘ H_5 : Öğrencilerin ders dışında Rusça öğrenmeye ayırdıkları süreye göre tutum ölçeği arasında anlamlı bir farklılık vardır’’ kabul edilmiştir.

Tutum Ölçeğinin Yaş ve Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması (Tek Yönlü ANOVA Testi)

Tablo 12: Tutum Ölçeğinin Yaş ve Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması (Tek Yönlü ANOVA Testi)

	Yaş	N	Ortalama	P
	Tutum Ölçeği	18-20	59	3,49
21-23		184	3,51	
24-26		55	3,40	
26 ve üstü		10	3,36	
Sınıf		N	Ortalama	P
	1.Sınıf	47	3,36	,305
	2.Sınıf	68	3,56	
	3.Sınıf	118	3,55	
	4.Sınıf	56	3,38	
	Diğer	19	3,34	

$p < 0,05$ =fark var; $p > 0,05$ =fark yok

Yaş aralıkları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p < 0,05$). Bu sebeple “H₂: Öğrencilerin yaşlarına göre tutum ölçeği arasında anlamlı bir farklılık vardır” reddedilmiştir.

Sınıf aralıkları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p < 0,05$). Bu sebeple “H₄: Öğrencilerin sınıflarına göre tutum ölçeği arasında anlamlı bir farklılık vardır” reddedilmiştir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, anket verilerinden elde edilen bulgulardan yola çıkarak araştırma sonucuna yer verilmiştir, ardından Turizm Fakültesi öğrencilerinin Rusça öğrenmeye karşı istek ve motivasyonlarını arttırmak için nelere dikkat edilmeli konusunda önerilerde bulunulmuştur.

Türkiye, çok geniş turizm kaynakları ve coğrafi konumu ile önemli bir yere sahiptir. Ancak, ülkemiz yine de dünya pazarında hak ettiği konuma gelememiştir. Bunun için ise turizm sektöründe, turizm işletmelerinde sık sık karşılaşılan sorunların çözülmesi gerekmektedir. Bu sektördeki ana sorunların başında ise kaliteli personele ihtiyaç gelmektedir ve bu sorunu çözmek için de kaliteli turizm eğitime ihtiyaç vardır.

Turizm, dünyada her gün hızla büyüyen ve gelişen, hem de önemli bir pazar payı olan sektördür. Rusya Federasyonu ise her yıl daha çok sayıda Türkiye'ye tursit göndererek bu sektörde en önemli iş ortağımızdır. Bu yıl kış sezonunda yine yaklaşık 7 milyon tursit göndererek (TC KTB), Türkiye'ye en çok turist gönderen ülkelerin arasında birinci olmuştur. Turizmde iyi gelir kazanmak için sektörün kaliteli hizmet vermesi şarttır. Kaliteli hizmet ise kaliteli eğitime bağlıdır. Türkiye Cumhuriyeti'nde Turizm eğitimi veren orta ve yüksek öğretim kurumlarının sayısı her geçen yıl artmaktadır. Bunun dışında turizmle ilgili yeni bölümler ve dallar da açılmaktadır.

Rus dili eğitimi tüm bu bölümlerde zorunlu olarak verilmektedir. Bu araştırmanın amacı da Turizm Lisans eğitimi gören öğrencilerin Rusça öğrenmeye karşı beklentilerini, motivasyonlarını, duygu, bilgi ve davranışlarını, bir kelimeyle genel tutumlarını ölçmektir. Literatür taraması yapıldığında, benzer araştırma literatürde bulunmamıştır. Ancak farklı sınıf, okul, durum öğrencilerinin farklı yabancı dillere karşı tutumları elbette ki incelenmiştir ve her araştırmacı genel olarak olumlu sonuçlar elde etmiştir.

Örneğin, Tokuç (2014), *İsteğe Bağlı Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin İngilizce Öğrenmeye Karşı Tutumları* adlı tez çalışmasında oldukça olumlu sonuçlara ulaşmıştır. Çalışma, akademik yılın sonuna doğru, motivasyonlarının azaldığı düşünüldüğü Nisan ve Mayıs aylarında yapılmıştır. Ancak, sonuçlar İngilizceye yönelik tutumlarının olumlu olduğunu ortaya koymuştur. Tokuç'un bu sonuçları Temur'un (2013) yaptığı araştırmasının sonuçları ile aynı doğrultudadır. İnönü

Üniversitesi'nde zorunlu ve gönüllü hazırlık öğrencilerinin tutum ve motivasyonları üzerine yapılan bu araştırmada öğrencilerin İngilizce'ye karşı çok daha olumlu tutumları olduğu sonucuna varılmıştır.

Öğrencilerin İngilizce'ye yönelik olumlu tutumları, İngilizce bilmenin gerekliliği konusundaki farkındalık seviyelerini gösterebilir ve öğrenciler artık bu dersi sadece zorunlu bir ders olarak görmeyeceklerdir. Benzer bir sonuç Al-Tamimi ve Shuib'in (2009) araştırmasından da sonuçlandı. Onların çalışmalarında, öğrenciler İngilizceye ve eğitimsel değerlerine karşı olumlu tutum sergiliyorlardı.

Tüm bu ve bunlara benzer çalışmalarının sonuçlarının istatistiksel analizlerine göre, hem erkek hem de kadın katılımcıların Yabancı dil öğrenmeye yönelik iyi ve olumlu tutumları vardır. Ancak, sonuçlar kız öğrencilerin daha fazla motive olduklarını ve bu dili öğrenmek ve geliştirmek için daha fazla çabaladıklarını ortaya koymaktadır. Kadın katılımcılar dil öğrenmeye olan bağlılıklarını ve inançlarını erkek katılımcılardan daha güçlü ifade etmektedir. Bu sonuçlar, Shoaib ve Dornyei (2005) tarafından yapılan bir çalışmadan çıkan sonuçlara uygundur. Yani, İkinci dil öğrenme araştırmaları için cinsiyetin önemli bir perspektif olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Rusça Öğrenmeye Karşı Tutumları çalışması sırasında yapılan anket verilerinden ve yapılan tüm analizlerden yola çıkarak, anket katılımcılarının çoğunun erkek öğrenciler olduğu tespit edilmiştir. Ancak, kadın katılımcıların Rusça öğrenmeye karşı daha istekli olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmaya Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm ve Otel İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği olarak her iki bölümden öğrenciler katılmıştır. Fakat, katılımcıların büyük bir kısmı Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümü öğrencileridir. Araştırmanın sonucunda her iki bölümün öğrencilerinin Rusça öğrenmeye karşı olumlu tutumları olduğu görülmüştür.

Katılımcıların yaşları değişkeninin sonuçlarına göre çoğunluk 21-23 yaşındadır. Bu genç yaş grubu öğrenciler genelde 3. Sınıf öğrencileridir. Ancak, her yaş grubundaki öğrencilerin Rusça öğrenmeye karşı aynı istekleri olduğu, yaşa göre Rusça öğrenmeye karşı tutumlarının farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır.

Katılımcılara uygulanan Rusça Öğrenmeye Karşı Tutum Ölçeği'nden elde ettiğimiz olumsuz verilere bakıldığında, çok az öğrenci "Rusçayla kendimi daha iyi ifade

edebilirim”, “Derste fikirlerimi Rusça söylemekten çekinmem”, “Rusça bir konuyu okuyup anlayabilirim” olarak cevap vermiştir. Yani, öğrencilerin çoğu Rusça bir konuyu daha okuyup anlayamamaktadır, Rusça derslerinde fikirlerini Rusça söylemekten çekinmektedir.

Olumlu cevaplara gelinirse, katılımcıların çoğunluğu “Rusça akıcı bir şekilde konuşmak isterim” cevabını vermiş. Bununla birlikte, “Ana dili Rusça olanlarla seviyemin aynı olmasını isterim”, “Rusça öğrenmek kendime daha çok güven duymamı sağlar”, “Rusça konuşabileceğim arkadaşlarımın olmasını isterim” olarak da cevaplamışlardır. Bundan yola çıkarak, Turizm Fakültesi öğrencilerinin Rusça öğrenmede kendilerini geliştirmek istediklerini, Rusça derslerinden en büyük beklentileri Rusçayı iyi derecede konuşabilmek olduğu anlaşılmaktadır.

Katılımcılardan çoğunluğu Rusça derslerine haftada 1 saatten az zaman ayırmaktadır. Haftada Rusça öğrenmeye 1-3 saate kadar zaman ayıran öğrenciler ikinci sırada yer almıştır. Fakat Rusça derslerine haftada 1 saatten fazla çalışan öğrenciler haftada 1 saatten daha az Rusça çalışan öğrencilere göre daha olumlu cevaplar vermiştir. Buradan yola çıkarak, haftada ders dışında 1 saat ve üstü Rusça öğrenmeye zaman ayıran öğrencinin Rusça öğrenmeye karşı tutumlarının daha olumlu olduğu görülmüştür.

Tüm bu yorumlar dikkate alınarak, araştırmadan çıkan sonuçlara bağlı olarak, Turizm Fakültesinde Rusça eğitimi görmekte olan öğrencilere bir kaç öneriler bulunmaktadır:

- Öğrenciler okuldaki Rusça dersleri dışında haftada en az 2 saat süre ayırarak Rusçayı tekrar edip çalışmalıdırlar;
- Kastamonu Üniversitesi, özellikle Turizm Fakültesi bünyesinde eski Sovyet Rusya’sının parçalanması sonucunda da hala Rus dili konuşulmakta olan Orta Asya Türk Devletlerinden gelen misafir öğrenciler çok sayıdadır. Turizm Fakültesinde Rusça öğrenmekte olan öğrencilerin birer Rusça konuşan arkadaş edinip, oldukça çok pratik yapmaya çalışmalarının da bu dili daha kolay ve verimli bir şekilde öğrenmelerine katkısı büyük olacaktır;

Diğer araştırmaların sonuçlarında öğrencilerin Yabancı Dil öğrenmeye karşı genel olumlu tutumlarının, Türkiye’deki okullardaki eğitmenlere ve program geliştiricilere daha fazla sorumluluk verdiği sonucuna varılmıştır. Aynı şekilde bu sonuç Turizm

Fakültesinde Rusça dersleri vermekte olan eğitmenlerine de sylenabilir. O yüzden, Turizm Fakültesi ğrencilerine Rusça dersleri veren öğretmenler, daha çok uygulamalı (pratik) derslerine odaklanmalı, öğrencilere derslerde daha çok konuşma yaptırmalıdırılar önerisinde bulunulmuştur.

Bu konu ile ilgili çalışmak isteyen araştırmacılara ise:

Bu alışma için kullanılan tek veri ankettir. Daha kapsamlı sonuçlar ve öğrencilerin tutumlarını değerlendirmek için gözlem ya da görüşme gibi başka farklı veri toplama araçları kullanılabilir. Çalışma sonucu, Turizm Fakültesi ğrencilerinin duygusal, bilişsel veya davranışsal yönlerden çok fazla bir farklılık göstermediğini göstermiştir. Bu sebeple, öğrencilerin farklı açılardan tutumlarını ölçmek için geniş kapsamlı tutum leği oluşturulabilir, daha geniş kapsamlı araştırmalar yapılabilir önerilerinde bulunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, O. K. (1991). *Türkiye’de turizm eğitimi ve etkinliği*. Ankara: MPM Yay.
- Aiken, L. R. (1997). *Psychological testing and assessment* (9th ed.). Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Akıncı, Z. & Yüzbaşıoğlu, N. (2015), Türkiye, dünya turizm sektörü içerisinde bir belirleyici mi, yoksa bir taşıyıcı mı? *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 52(609), 46.
- Akoğlan Kozak, M., Evren, S. & Çakır, O. (2013). Tarihsel süreç içinde turizm paradigması. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*. 24(1), 19.
- Aksan, D. (1990). Her yönüyle dil. İçinde, *Dilin türleri* (s. 80-93).
- Alhmali, R. J. (2007). *Student attitudes in the context of the curriculum in libyan education in middle and high schools*. PhD thesis. Faculty of Education. University of Glasgow.
- Alkan, C. & Doğan, H. (1994). Mesleki ve teknik eğitim için ana plan esasları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 30.
- Alkan, C., Doğan, H. & Sezgin, İ. (2001). *Mesleki ve teknik eğitimin esasları*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aydın, O. (2004). Davranış Bilimine Giriş. Enver Özkalp (Ed.) içinde *Tutumlar* (s. 279-295). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Aymankuy, Y. & Aymankuy, Ş. (2002). Önlisans ve lisans düzeyindeki turizm eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarının buldukları yerlerin analizi ve turizm eğitim için bir model. *Turizm Eğitim Konferansı-Workshop*, 29-41.
- Baskakov, N. A., (1985). *Tyurkskaya leksika v slove o polku igoreve*. Moskova: Nauka S.S.C.B. E. A. Dilcilik Enstitüsü.
- Bayer, E. (1998). Türkiye meslek yüksekokulları turizm eğitimi kalitesinin geliştirilmesinde sanal yöntemlerin rolü, *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (3), 145-156.

Baykal, D. (2012), *Küreselleşme sürecinin uluslararası turizme ve türkiye 'ye etkileri*. Yüksek Lisans Tezi. Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Düzce.

Baykal, F. (2015), Uluslararası turizm ulaştırmasının akış yönü ve dağılım dokusu, *Ege Coğrafya Dergisi*, 24(2), 63.

Bizer, G.Y., Barden, J. C. & Petty, R. E. (2003). Attitudes, In L. Nadel et al. (Eds.), *Encyclopedia of comitive science*. (p. 247-253). Hampshire, England: MacMillan.

Breckler, S. J. (1984), Empirical validation of affect, behavior, and cognition as distinct components of attitude. *Journal of Rrsonahty and Social Psychology*, 47(6), 1191-1205.

Çeken, H., Ateşoğlu, L., Dalgın, T. & Karadağ, L. (2008). Turizm talebine bağlı olarak uluslararası turizm hareketlerindeki gelişmeler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(26), 73.

Çeken, H., Dalgın, T. & Karadağ, L. (2009). Küreselleşme ve uluslararası turizm arasındaki ilişki, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (22), 25.

Çelikkol, H. & Özünlü, M. (2013). Mesleki ve teknik eğitimde öğrenci uygulama becerilerinin artırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (38), 39.

Çımat, A. & Bahar, O. (2003). Turizm sektörünün türkiye ekonomisi içindeki yeri ve önemi üzerine bir değerlendirme, *Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, (6), 2.

Dalby, D., Barrett, D. & Mann, M. (1999). *The linguasphere register of the world's languages and speech communities*. Wales UK: Linguasphere Press/Gwasg y Byd Laith.

Demircan, A. (2007). *Dillerin sınıflandırılması ve türkçenin dünya dilleri arasındaki yeri*. 15 Kasım 2018 tarihinde

<http://www.edebiyatdersi.net/yazili08/2.donem/dillerin.siniflandirilmasi.pdf>

adresinden erişilmiştir.

Demircan, Ö. (1990). *Yabancı dil öğretim yöntemleri*. İstanbul: Ekin Eğitim Yayıncılık ve Dağıtım.

Demirel, Ö. (1999). Yabancı dili öğrenemiyoruz. <http://www.hurriyet.com.tr/egitim/anasayfa/6607825.asp?gid=171>.

Demirkol, Ş. & Pelit, E. (2002). Türkiye'deki turizm eğitim sistemi ve avrupa birliği sürecinde olası gelişmeler. *Gazi Üniversitesi Ticaret Ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 125-146.

Demirkol, Ş. (2002). *Turizm alanındaki lisansüstü programların analizi ve sektörel uyumlaştırmaya yönelik görüşler*. Turizm Eğitimi Konferans-Workshop Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü, 87-98.

Deniz, M. (2017). Kruvaziyer turizminin türk turizm sektörü açısından değerlendirilmesi. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, (03), 1.

Edinsel, S. & Adıgüzel, O. (2014). Türkiye'nin sağlık turizmi açısından son beş yıldaki dünya ülkeleri içindeki konumu ve gelişmeleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 173.

Ekber, Ş. & Mirzaeva G. (2017), Azerbaycan'da iç turizmin yerel turistler tarafından değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 2.

Ergin, O. (1939). *Türkiye maarif tarihi*. İstanbul: Osmanbey Matbaası.

Gardner, R. (1985). Social psychology and second language learning. The role of attitudes and motivation.

Güler, A. & Akgül, S. (1999) *Türk tarihinde harbiye*. Ankara: Kara Harp okulu Basımevi.

Gürdal, M. (2002). *Türkiye'de mesleki turizm eğitiminin yapısal analizi, okullaşma eğitiminin kalitesi-staj-istihdam sorunları ve çözüm önerileri*. Turizm Eğitimi Konferans-Workshop Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü, 391-400.

Hacıoğlu, N. (1992). Balkan ülkeleri turizm eğitim semineri. İstanbul.

Hosseini, S. B. & Pourmandnia, D. (2013). Language learners' attitudes and beliefs: brief review of the related literature and frameworks. *International Journal on New Trends in Education and Their Implications*, 4(4), 63-74.

https://www.academia.edu/30942154/%C4%B0nan%C3%A7_Turizmi_ve_T%C3%BCrkiyenin_Tan%C4%B1t%C4%B1m%C4%B1na_Katk%C4%B1s%C4%B1

sayfasından erişilmiştir.

İnce, F. (1998), *Turizm sektöründe sertifikasyonun yeri ve önemi*. Basılmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

İncekara, B., Dördüncü, H. & Özer, K. O. (2015). Turizm ulaştırmasının denizyolu ulaştırmacılığı yönünden gelişimi. *İktisat Politikası Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 2.

İnceoğlu, M. (2000). *Tutum algı iletişim*. Ankara: İmaj Yayıncılık.

İnceoğlu, M. (2010). *Tutum algı iletişim*. (5. Baskı). İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınları.

İstanbul Kalkınma Ajansı. (2012). *Türkiye ve istanbul bölgesi'nde turizm*.

Jain, V. (2014). 3D model of attitude. *International Journal of Advanced Research in Management and Social Sciences*, (3), 2278-6236.

Karacan, H. (2015). Geçmişten günümüze Türkiye'de rusça öğreniminin tarihi temelleri ve eğitim ilişkileri. *International Journal of Russian Studies*, 4(1), 255-260.

Karataş, M. & Babür, S., (2013). Gelişen Dünyada turizm sektörünün yeri. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 15(25), 16.

Karatay, H., Kartallıoğlu, N. (2016), Yabancı dil olarak türkçe öğrenme tutumu ile dil becerileri edimi arasındaki ilişki, *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(4), 203-213.

Keskin, A. (2003). *İlköğretim u. kademe öğrencilerinin ingilizce'ye yönelik tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişkiler*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Kızılırmak, İ. & Mugan Ertuğral, S. (2012). Sosyal turizmin gelişiminde yerel yönetimlerin rolü ve yapılan uygulamalar. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 36.

Kostomarov, V. G. & Mitrofanova O. D. (1979). Metodika kak nauka. *Statya vtoraya. Metodiçeskaya problematika dvuyaziçie. Russkiy yazık za rubejom*, (6), 67-73.

Kroenung, J. & Eckhardt, A. (2011). Three classes of attitude and their implications for IS research. *Thirty Second International Conference on Information Systems*. Shanghai.

- Kuşadası Ticaret Odası. (2012). *Dünyada ve Türkiye’de kongre turizmi*. Kuşadası, Aydın: KUTO Araştırma Yayınları.
- Larin, B. A. (1977). *O narodnoy frazeologii*. Moskova.
- Leney, T. & Green, A. (2005). Achieving the Lisbon goal: the contribution of vocational education and training. *European Journal of Education*, 40(3), 261- 278.
- Mevsim, H. (2003). *Slavic philology in turkish republic*. Bulgaria: Plovdiv University Bulgaria Scientific Papers.
- Mustafazade, N. (2015). *Kongre turizmi ve önemi, Azerbaycan cumhuriyeti eğitim bakanlığı Azerbaycan devlet iktisat üniversitesi*. ..... yüksek lisans tezi. Bakü.
- Olalı, H. (1982). *Turizm olayı-turizmin önemi*. İzmir: Ofis Ticaret Matbaacılık.
- Olalı, H. (1984). The framework and problems of tourism education in turkey. *Tourism Education Congress, İstanbul, Boğaziçi University Tourism Administration Program of Vocational School*, 206.
- Olçay, A., Albuz, N. (2016). İnanç turizmi ve Türkiye’nin tanıtımına katkısı. 5 Nisan 2018 tarihinde
- Olsen, M. & Khan, M. (1989). *Mission and philosophy: graduate programs*. 16-22.
- Oruç, Ş. (2016). Ana dil, ikinci dil, iki dillilik, yabancı dil. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 45, 279-290. doi: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3411>
- Özden, Y. (2000). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özerbaş, A. & Uçar, C. (2013). Mesleki ve teknik eğitimin dünyadaki ve türkiyedeki konumu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 243.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Psikolojik testler*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Pauze, E. F. (1993). Time for a new mission in hospitality education. *Hospitality Tourism Educators*, 5(3).
- Pickens, J. (2005). Attitudes and perceptions, [47688_CH03_043_076.qxd](#).
- Reformatskiy, A. A. (1987). *Lingvistika i poetika*. Moskova.
- Sardarov, E. (2012). *Tutum ve davranış*. www.academia.edu.
- Sepir, E. (1934). *Yazık*. Moskova- Leningrad.

Sezer, M. S. (2010). *Türkiye turizm sektöründe müze turizminin payının değerlendirilmesi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Silah, M. (2000). *Sosyal psikoloji (davranış bilimi)* Ankara: Gazi Kitabevi.

Sözer, A. (2002). Dokuz Eylül Üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü'nde lisansüstü eğitim kalitesinin artırılmasına yönelik bir alan çalışması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 41-65.

Strauss, A. (1945). The concept of attitude in social psychology. *The Journal of Psychology*, Lawrence College.

Süslü, A. (1986). *Dil ve tarih-coğrafya fakültesinin 50 yıllık tarihi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Şahin, Z (2014). Rusçanın yabancı dil olarak öğretiminin tarihi gelişimi. *İdil*, 3(12), 13-36. doi: <http://dx.doi.org/10.7816/idil-03-12-02>

Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

Taysumov, D. (2010). *Türkiye Rusya arasında tatil turizmi: rus turistlerin türkiye'yi tercih etme nedenlerine ilişkin bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.

Tezbaşaran, A. (1997). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Timur, A. (1978), *Turizm. Fiyat. Enflasyon ilişkileri*. Doktora tezi. Ege Üniversitesi İşletme Fakültesi. İzmir.

Tosun, C. (2006). Yabancı dille eğitim sorunu. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 2(1), 29-42.

Uçkun, S. (2004). *İşletme ve işletme türleri, turizm işletmeleri*. İstanbul: Değişim Yayınları.

URL-1. 20 Kasım 2018 tarihinde https://tr.sputniknews.com/ekonomi_raporu/201806011033715903-turizm-turkiye-tatil-rusya-avrupa/ sayfasından erişilmiştir.

URL-2. 21 Kasım 2018 tarihinde <https://tr.sputniknews.com/columnists/201811301036403291-turizm-milyon-hedef/> sayfasından erişilmiştir.

URL-3. 21 Kasım 2018 tarihinde <https://tr.sputniknews.com/ekonomi/201810151035675369-rusya-turkiye-turizm-antalya-ator/> sayfasından erişilmiştir.

Ustaahmetoğlu, E. (2013). *Tutumlar, tüketici davranışları*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.

Ülgen, G. (1994). *Eğitim psikolojisi kavramlar, ilkeler, yöntemler, kuramlar ve uygulamalar*. Ankara: Lazer Ofset.

Ünlüönen, K. & Boylu, Y. (2005). Türkiye’de yüksek öğretim düzeyinde turizm eğitimindeki gelişmelerin değerlendirilmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(12), 11-32.

Ünlüönen, K. (1993), Türkiye’de yüksek öğretim düzeyinde turizm eğitim ve öğretimi. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(1), 497-521.

Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Kış 2006, Sayı 45, ss: 109-127.

Yağcı, Ö. (2001). Türkiye’de turizm eğitimi ve istihdamda karşılaşılan temel sorunlar ve çözüm önerileri. *Gazi Üniversitesi Ticaret Ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (4), 23-39.

Yamanoğlu, B. (2010). *Dünyada ve Türkiye’de turizm eğitimi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü Daire Başkanlığı.

Yasar, Ş. (1992). Küçük gruplarla öğretim yönteminin yabancı dil öğretiminde kullanılması. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1-2), 69- 77.

Yıldıran, Ç. (2010). *Üniversite öğrencilerinin yabancı dil seviyelerinin ve yabancı dil eğitim programına karşı tutumlarının incelenmesi (aksaray üniversitesi örneği)*.

Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
Niğde.

Yıldırım, S. (1997). Üçüncü yaş turizmi ve bunun türkiye açısından değerlendirilmesi.
Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 1(2), 77.

Yolcu, M. (2002). Yabancı dil öğrenimi. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*
II. 3(19).

Zelenskaya, A. A. (2002). *Psikholingvistiçeskiye problemi uçebnogo dvuyaziçiya*.
Tver.

EKLER

Ek 1. Turizm Fakültesi öğrencilerinin Rusça Öğrenmeye karşı tutumları çalışması anket örneği.

Bu anketin amacı; Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencilerinin Rusça öğrenmeye karşı tutumlarını ortaya çıkarmaktır. Elde edilecek bilgiler sadece bilimsel amaçlı kullanılacak olup başka hiçbir kurumla paylaşılmayacaktır. Ankete isminizi yazmanız gerekmektedir. Diğer taraftan araştırma sonuçlarının güvenilirliği ve doğruluğu, objektif ve tarafsız cevaplarınıza bağlıdır. Katılımınız, sabrınız ve samimi cevaplarınız için teşekkür ederiz.

Dr. Öğr.Üyesi Muharrem Avcı

Shadiyam GOZHALIMOVA

Değerli katılımcı, Aşağıdaki kısımda değerlendirmeniz için bazı önermeler sunulmuştur. Bu önermeler sizin Rusça öğrenmeye karşı tutumunuzu ölçmek için kullanılacaktır. Lütfen anket sorularını cevaplamak için aşağıdaki ölçeği kullanınız. **İlgili önerme sizin için; " kesinlikle katılmıyorum" ise "1", "katılmıyorum" ise "2", "kararsızım" ise "3", "katılıyorum" ise "4", "kesinlikle katılıyorum" ise "5" numaralı kutuya işaret koyunuz.**

Tutumun Davranışsal Yönü	1	2	3	4	5
Rusça konuşmaktan kaygı duyarım	1	2	3	4	5
Rusça konuşmak arkadaş ilişkilerimi güçlendirir.	1	2	3	4	5
Derste fikirlerimi Rusça söylemekten çekinmem.	1	2	3	4	5
Rusça derslerine konsantre olurum.	1	2	3	4	5
Sınıf içi pratik yapma isteğim yüksektir.	1	2	3	4	5
Rusçayla kendimi daha iyi ifade edebilirim.	1	2	3	4	5
Rusça öğrenmek kişiliğimin gelişmesine katkı sağlar.	1	2	3	4	5
Rusça ödevlerimi ertelerim.	1	2	3	4	5
Rusçayı daha iyi öğrenmek için kütüphaneye giderim.	1	2	3	4	5
Arkadaşlarımla Rusça konuşmaktan çekinirim.	1	2	3	4	5
Ana dili Rusça olanlarla seviyemin aynı olmasını isterim.	1	2	3	4	5
Rusça konuşabileceğim arkadaşlarımla olmasını isterim.	1	2	3	4	5
Kaçırdığım ders konularını merak etmem.	1	2	3	4	5

Rusça derslerine gelme isteğim düşüktür.	1	2	3	4	5
Rusça derslerini dinlemekte zorlanırım.	1	2	3	4	5
Tutumun Bilişsel Yönü					
Rusça öğrenmenin eğitimime yüksek katkı sağlayacağını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
Rusça öğrenmenin diğer derslere de yüksek katkısının olacağını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
Rusça ders çalışmak anlama kabiliyetimi yükseltmektedir.	1	2	3	4	5
Rusça öğrenmek beni her zaman mutlu eder.	1	2	3	4	5
Rusça öğrenmek eski ve yeni bilgilerim arasındaki bağı güçlendirir.	1	2	3	4	5
Rusça'daki önemli noktaları belirlemede güçlük çekerim.	1	2	3	4	5
Rusça dersine sadece sınavları geçmek için çalışırım.	1	2	3	4	5
Birden fazla dil konuşabilen insanların bilgili olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
Etkili iletişim kurmama Rusça öğrenmenin katkısı yüksektir.	1	2	3	4	5
Rusça derslerinde öğrendiklerimi uygulamada güçlük çekiyorum.	1	2	3	4	5
Rusça öğrenmek ufku genişletir.	1	2	3	4	5
Rusça bir konuyu okuyup anlayabilirim.	1	2	3	4	5
Rusça derslerindeki performansımı düşük buluyorum.	1	2	3	4	5
Rusça öğrenmeyi zor ve karmaşık buluyorum.	1	2	3	4	5
Rusça derslerinde birçok alandan bilgiler edinirim.	1	2	3	4	5
Tutumun Duygusal Yönü					
Rusça konuşmaktan gurur duyarım.	1	2	3	4	5
Rusça konuşmak beni heyecanlandırır.	1	2	3	4	5
Rusça derslerinde sorulara cevap verirken endişe duymam.	1	2	3	4	5
Rusça gibi diğer yabancı dilleri öğrenmeyi eğlenceli buluyorum.	1	2	3	4	5
Meraklı olmam Rusçayı daha iyi öğrenmeme yüksek derecede katkı sağlar.	1	2	3	4	5
Rusça öğrenmek duygularımı iyileştirir.	1	2	3	4	5
Ders dışında da öğretmenimle Rusça konuşmak isterim.	1	2	3	4	5
Rusça aktivite yapmayı severim.	1	2	3	4	5
Rusça ders çalışmaktan hoşlanmam.	1	2	3	4	5

Rusça akıcı bir şekilde konuşmak isterim.	1	2	3	4	5
Rusça öğrenmek kendime daha çok güven duymamı sağlar.	1	2	3	4	5
Rusça derslerinde kendimi mutsuz hissedirim.	1	2	3	4	5
Rusça öğrenmeyi önemli bir amaç olarak görüyorum.	1	2	3	4	5
Rusça derslerine katılmak için sabırsızlanırım.	1	2	3	4	5

KİŞİSEL BİLGİLER

Lütfen size en doğru gelen cevabın yanına X işareti koyunuz.

Cinsiyetiniz

Kadın Erkek

Yaşınız

18-20 21-23 24-26
 26 ve üstü

Bölümünüz

Turizm ve Otel İşletmeciliği
 Turizm Rehberliği

Sınıfınız

1.Sınıf 2.Sınıf 3.Sınıf 4.Sınıf
 Diğer

Ders Dışında Haftalık Rusça Öğrenmeye
Ayırdığınız Süre

1 saat ve altı 1-3 saat 4-6 saat 7 saat
ve üstü

Çalışma sonuçlarını size göndermemizi isterseniz lütfen e-posta adresiniz yazınız:

Her türlü soru ve öneriniz için bize ulaşabilirsiniz: Shadiyam GOZHALİMOVA,
Kastamonu Üniversitesi SBE Turizm İşletmeciliği ABD, Tezli YL

kuyashim@gmail.com

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Ad Soyad: Shadiyam Gozhalimova
 Doğum Tarihi: 24.04.1995
 Uyruk: Kazakistan
 Yabancı Kimlik Nu: 99961223528

Eğitim Bilgileri

Orta eğitim: A.Rozibakiyev adındaki 11 yıllık mektep/ Kazakistan

Lisans: Yabancı Diller ve Mesleki Kariyer Üniversitesi, 2 Yabancı Dil (İngilizce – Çince) Bölümü, Almatı/Kazakistan Mezuniyet: 2015
Diploma Notu Sistemi: 4'lük
Diploma Notu: 3.57

Lisans: Kastamonu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Üniversiteler arası ikili anlaşma değişim programı, 2013-2014 eğitim öğretim yılı
TÖMER Türkçe Yeterlilik Sertifikası ve Katılım Belgesi

Yüksek Lisans: Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Mezuniyet: 2019
Tez Konusu: Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Rusça Öğrenmeye Karşı Tutumları

Mesleki Denevim

2015-2016: MENAR Mental Aritmetik Merkezi, İngilizce öğretmeni
2016: Kastamonu Üniversitesi, Rusça öğretim elemanı yardımcısı
2016-2017: Kuzey İzcilik Etüt Merkezi, İngilizce öğretmeni
2017 kış sezonu: Ilgaz Mountain Resort, restoran servis elemanı

Araştırmaları: Gozhalimova, S., Aydoğdu, A., "Attitudes of Undergraduate Students Towards Erasmus Exchange Programme: Sample of Kastamonu University", 3rd International Conference on Tourism: Theory, Current Issues and Research, April 27-29, Rome, Italy (özet yayınlanması).

Bilgisayar Kullanımı

İyi derecede Microsoft Office (Word, Excel, PowerPoint, Access).

Bildiği Diller

Ana dili : (Uygurca)
 İngilizce : İyi
 Türkçe : Çok iyi
 Rusça : Çok iyi
 Kazakça : Çok iyi
 Çince : Temel
 Özbekçe : İyi.
 Osmanlı Türkçesi: İyi

İletişim : GSM : 05356332404/ E-posta : kuyashim@gmail.com

